

De kracht van samenwerking

TERUGBLIK & EVALUATIE

hoogwateroefening 2015

WATERKRACHT

3 De kracht van samenwerking

4 De kracht van water

6 De kracht van voorbereiden

14 De kracht van oefenen
maandag 13 april 2015

20 De kracht van oefenen
dinsdag 14 april 2015

26 De kracht van leren
conclusies en aanbevelingen

36 De kracht van oefenen
woensdag 15 april 2015

42 De kracht van oefenen
donderdag 16 april 2015

50 De kracht van burgers

DE KRACHT VAN SAMENWERKEN

Van 13 tot en met 16 april 2015 vond in het stroomgebied van de Maas – binnen Waterschap Peel en Maasvallei – de gezamenlijke hoogwateroefening ‘Waterkracht’ plaats.

**IN DIT MAGAZINE ‘DE KRACHT VAN
SAMENWERKING’ LEEST ÉN ZIET U HOE DE
OEFENING WATERKRACHT VERLIEP EN WELKE
LEERPUNTEN DE OEFENING OPLEVERDE.
U LEEST DAT TERUG IN EEN TERUGBLIK OP DE VIER
OEFENDAGEN, INTERVIEWS MET BESTUURDERS EN
BETROKKENEN, EN IN HET EVALUATIEVERSLAG.**

Waterkracht was méér dan het organiseren van een vierdaagse oefening. De hoofddoelstelling was: ‘Het stimuleren en intensiveren van de samenwerking tussen waterbeheerders, gemeenten, civiele crisispartners en Defensie’. Dit doel is nagestreefd door de oefening samen voor te bereiden en te beleven. In de voorbereiding op de oefening maakten de partners maximaal gebruik van elkaars kennis, kwaliteiten en faciliteiten. De oefening Waterkracht diende om inwoners, bedrijven én professionals bewust te maken van de risico’s die een hoogwatersituatie - ondanks alle getroffen maatregelen - met zich mee kan brengen. Tijdens de oefening werd het Rampbestrijdingsplan hoogwater Maas getest. De oefening was enorm zichtbaar in het straatbeeld: fysieke maatregelen werden getroffen, (nood)keringen opgebouwd en burgers geëvacueerd.

De kracht

van water

IN 1993 EN 1995 OVERSTROOMDEN, ALS GEVOLG VAN LANGDURIGE REGEN, GROTE DELEN VAN LIMBURG DOOR DE HOGE WATERSTAND VAN DE MAAS. SINDS DIE TIJD IS ER VEEL VERANDERD. RIVIEREN ZIJN VERRUIMD, DIJKEN ZIJN AANGELEGD EN BIJ HOOGWATER WORDEN DEMONTABELE WATERKERINGEN GEPLAATST ALS BESCHERMING TEGEN HET WATER.

Bij zeventig procent van de inwoners van Limburg is het gewenste beschermingsniveau van 1:250 van toepassing. Dit betekent dat een waterstand die gemiddeld één keer in de 250 jaar vóórkomt door waterkeringen wordt gekeerd. Ook voor de overige inwoners worden de waterkeringen in de komende jaren tot ditzelfde niveau verbeterd. Voor de overige dertig procent geldt nu een beschermingsniveau van 1:50.

De huidige verbeterde dijken zijn veiliger dan ooit. Het is daarbij goed te beseffen dat het wonen of werken langs de Maas vele voordelen heeft, maar dat er altijd risico's zullen zijn. Door de nieuwe veiligheidsnormen en de langetermijnopgave van het Deltaprogramma zal altijd worden gewerkt aan de dijken. Dat verkleint de kans dat er iets misgaat. Maar als er dan toch iets misgaat, kunnen de gevolgen ernstig zijn. Denk bijvoorbeeld aan een dijkdoorbraak. Het is belangrijk dat bestuurders en hulpverleningsdiensten, maar ook bedrijven en inwoners zich bewust zijn van de risico's en weten hoe ze zich hierop kunnen voorbereiden.

DE HOOGWATEROEFENING

Tijdens Waterkracht oefenden een groot aantal partijen met hoog water. Er werd geoefend op alle niveaus – van eenheden op straat en adviseurs tot bestuurders. Op het hoogtepunt van Waterkracht namen tegelijkertijd 24 teams en ruim 750 mensen deel. De oefening Waterkracht vond plaats in het beheergebied van het Waterschap Peel en Maasvallei. Het 'fysieke' deel van de oefening beperkte zich tot de gemeente Venlo, met name het gebied tussen het Wilhelminapark en VieCuri Medisch Centrum. Dit is een gebied van ongeveer twee kilometer, waarin zich onder meer de Maasboulevard bevindt.

1 **oefendag 1** MAANDAG 13 APRIL

Het heeft de afgelopen weken flink geregend in de Ardennen. Het regenwater wordt via de Maas afgevoerd en Rijkswaterstaat voorspelt een snelle stijging van de waterstand. De crisispartners bereiden zich voor en treffen de nodige maatregelen.

2 **oefendag 2** DINSDAG 14 APRIL

Het water komt sneller dan gedacht. Op basis van de huidige voorspellingen van Rijkswaterstaat komen we over één dag al in fase rood, dit betekent dat het water hoog tegen de waterkeringen komt te staan. Een omgevallen kraan beschadigt de waterkering en komt terecht op een auto, één dode en twee gewonden zijn te betreuren. Kan de beschadigde kering nog hersteld worden?

3 **oefendag 3** WOENSDAG 15 APRIL

De situatie wordt dreigender. Bij VieCuri Medisch Centrum wordt een scheur in de dijk geconstateerd. Het ziekenhuis moet met spoed ontruimd worden. Later die dag doen zich in Venlo Centrum nog twee calamiteiten voor, waarbij inzet van de hulpdiensten noodzakelijk is.

4 **oefendag 4** DONDERDAG 16 APRIL

Het lijkt nu toch mis te gaan. Door een combinatie van het hoge water en de verzwakte kering dient de binnenstad van Venlo geëvacueerd te worden. Ongeveer 300 mensen worden preventief geëvacueerd en vervoerd naar een opvanglocatie: de Witte Kerk. Tegelijkertijd rijdt een auto tegen een bigbag en komt er een melding binnen van een ondergelopen camping.

OEFEENSTAF

De oefening is vier dagen aangestuurd door een oefenstaf. Dit was een groep functionarissen die onder meer het tegenspel leverde voor de deelnemers, de voortgang van het scenario monitorde en ervoor zorgde dat alle middelen op tijd beschikbaar waren. Ook waren binnen de oefenstaf evaluatoren actief. De oefenstaf functioneerde vanuit de centrale responscel, die door het CIS-bataljon van Defensie was ingericht aan de Nijmeegseweg in Venlo. Deze centrale responscel werd tijdens de oefening 24 uur per dag bemenst.

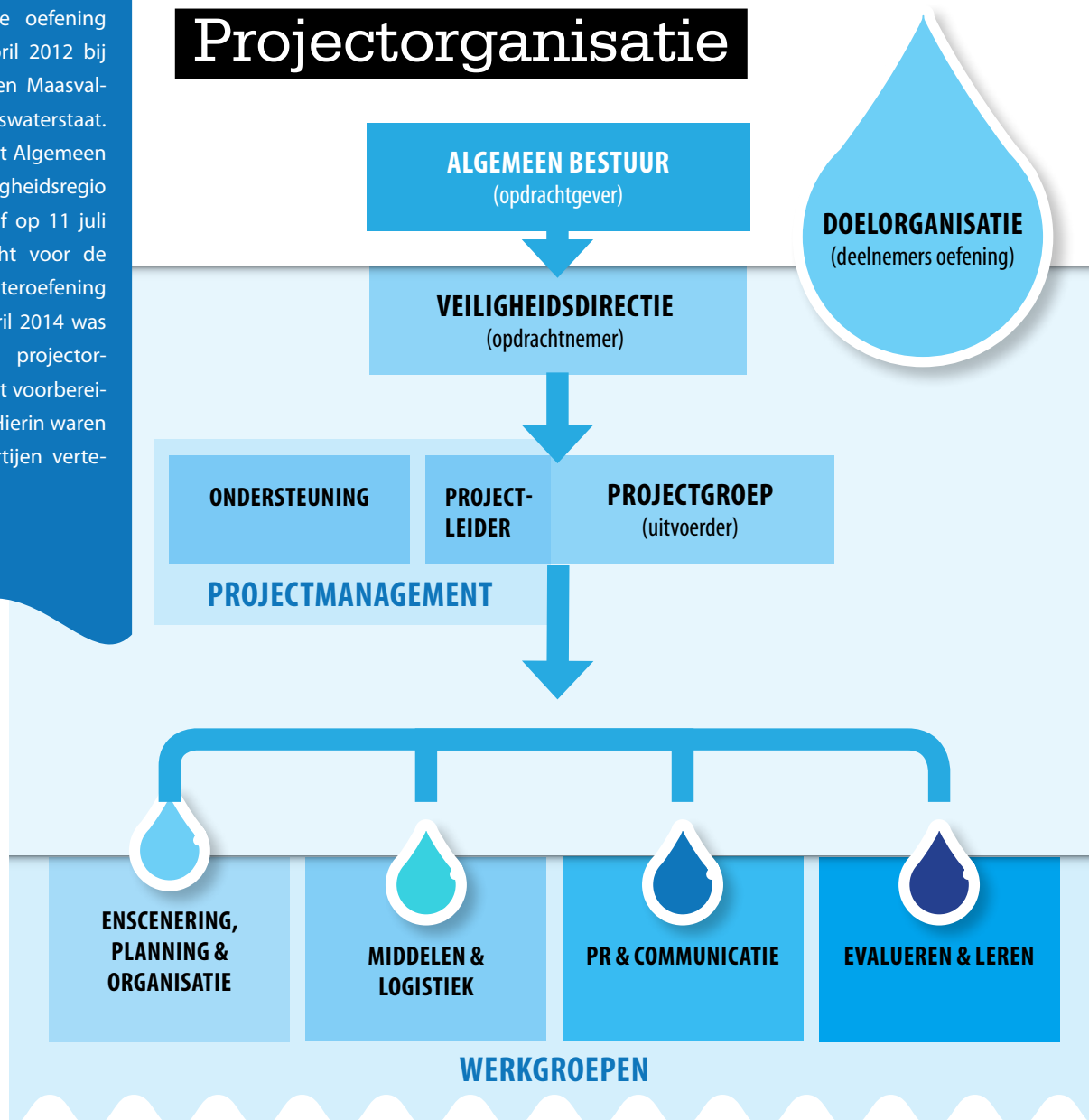

De kracht

van voorbereiden

Het initiatief voor de oefening Waterkracht lag in april 2012 bij het Waterschap Peel en Maasvallei, Defensie en Rijkswaterstaat. Opdrachtgever was het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Limburg-Noord. Zij gaf op 11 juli 2014 formeel opdracht voor de gezamenlijke hoogwateroefening Waterkracht. Vanaf april 2014 was een multidisciplinaire projectorganisatie bezig met het voorbereiden van de oefening. Hierin waren alle deelnemende partijen vertegenwoordigd.

Projectorganisatie

KIJKJE IN ELKAARS KEUKEN

De voorbereiding had een lerend effect voor alle deelnemers. Er werd maximaal gebruik gemaakt van elkaars kennis, kwaliteiten en faciliteiten. Ook overlegden de project- en werkgroepen op verschillende locaties. Behalve in het regionaal actiecentrum van de Veiligheidsregio Limburg-Noord werden ook bijeenkomsten georganiseerd in de bediencentrale van Rijkswaterstaat in Maasbracht, de Waterschapswerf van het Waterschap Peel en Maasvallei in Horst en de defensiekazernes in Oirschot en Vredepeel. Deze bijeenkomsten werden vaak afgesloten met een rondleiding op locatie. Op deze manier namen de deelnemers een kijkje in elkaars keuken.

GEZAMENLIJK PERSMOMENT

Op donderdag 6 november 2014 vond het persmoment als aftrap van de hoogwateroefening Waterkracht plaats. In de parterre van het stadhuis van de gemeente Venlo werd de oefening door de bestuurders in grote lijnen gepresenteerd aan de pers.

SCHRIJVEN VAN HET SCENARIO

Vijftien collega's van de deelnemende organisaties zonderden zich twee dagen lang af op de Luitenant-generaal Bestkazerne in Vredepeel. Onder intensieve begeleiding van Defensie-collega's beschreven zij van minuut tot minuut het vierdaagse scenario. Dit heeft bijgedragen aan een zo realistisch mogelijk scenario.

OEFENINGEN EN NETWERKBIJEENKOMSTEN

In de aanloop naar de vierdaagse oefening vonden diverse oefeningen én netwerkbijeenkomsten in de regio plaats met als thema wateroverlast en hoogwater. Denk hierbij aan oefeningen op CoPI- (Commando Plaats Incident), OT- (Operationeel Team) en BT- (Beleidsteam) niveau, die eind november werden gehouden bij de Veiligheidsregio Limburg-Noord.

Daarnaast hield Defensie samen met een aantal veiligheidspartners van 1 tot en met 5 december de oefening Wake Up 2014. Binnen deze oefening analyseerde de compagnie van de 105 Geniecompagnie Waterbouw samen met het Waterschap Peel en Maasvallei de technische en logistieke uitdagingen bij hoogwater. Een boeiende oefening met over en weer veel leerpunten.

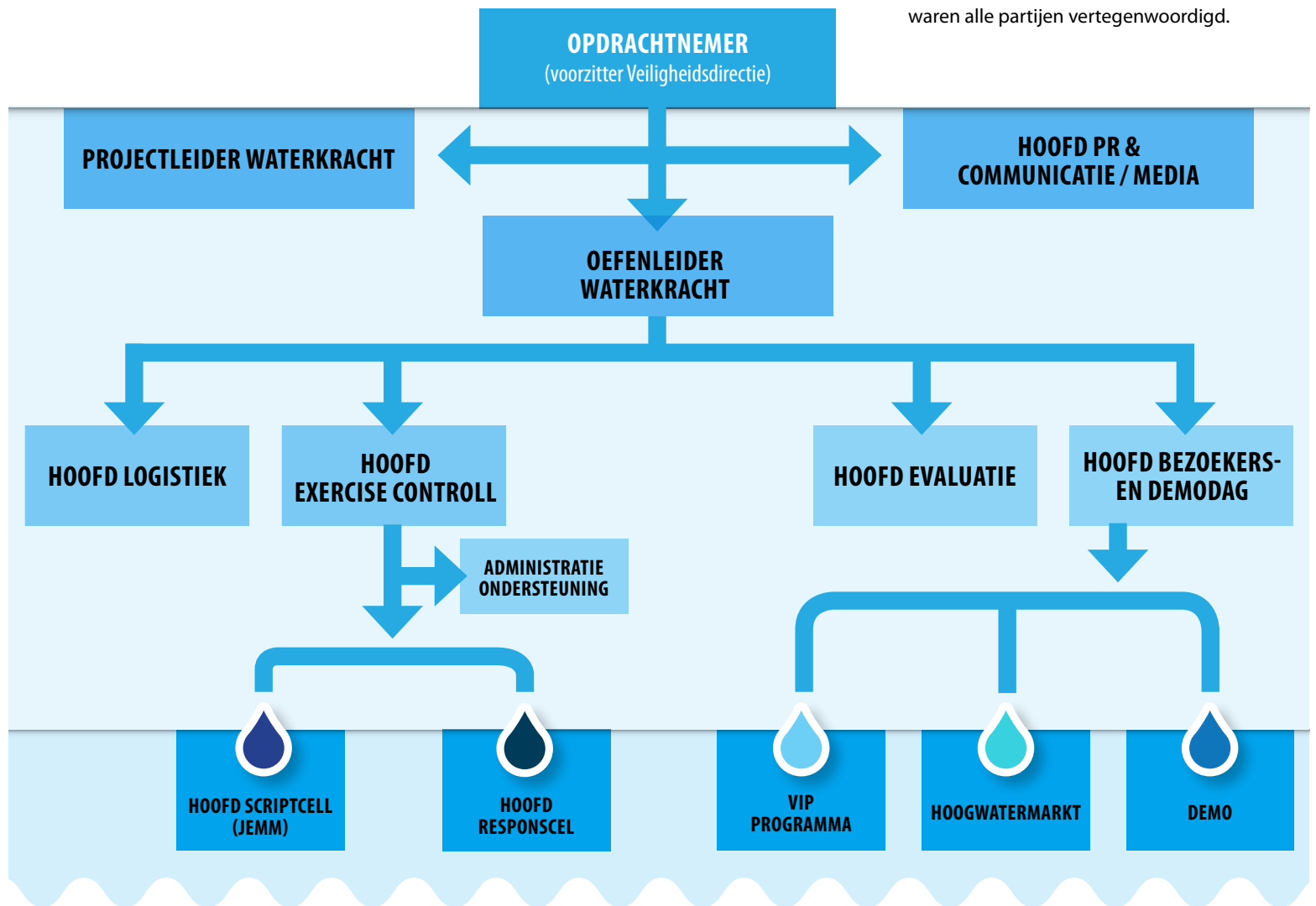
DROOGOEFENING

Op 3 maart 2015 werd de oefening door de oefenleiding 'nagespeeld' op een grote stafkaart. Via deze 'droogoefening' werd bekeken of de zaken die op papier (van minuut tot minuut) waren uitgewerkt in de praktijk ook zouden werken. Namens de opdrachtgever, het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Limburg-Noord, kwam voorzitter Antoin Scholten persoonlijk een kijkje nemen.

Oefenorganisatie

Tijdens de vier oefendagen kantele de projectorganisatie in een oefenorganisatie onder leiding van de oefenleider Waterkracht. Binnen deze oefenorganisatie waren alle partijen vertegenwoordigd.

Virtuele oefenomgeving

Tijdens Waterkracht is gewerkt met een virtuele oefenomgeving. Binnen deze omgeving werden fictieve nieuwsberichten en tweets van ongeruste inwoners gepubliceerd, die betrekking hadden op het scenario van de oefening. Van de nieuwsmedia NOS, www.nu.nl en 1Limburg werden de websites geïntegreerd, waardoor het mogelijk was om nieuws rond de oefening op dezelfde pagina weer te geven als werkelijke real-time nieuwsberichten. Tijdens de oefening werden ook de (nagebootste) websites van Limburg-Veilig en het Waterschap Peel en Maasvallei gevuld. Dit gaf de oefening een bijzonder realistisch karakter.

Waterkracht was een regionale oefening. Alle maatschappijen
 binnen het verzorgingsgebied van Waterschap Peel en Maasvallei
 namen er aan deel, van Mook en Middelaar tot en met Maasgouw.
 Collega's van de overige gemeenten binnen de Veiligheidsregio
 Limburg-Noord leverden hun bijdrage in bovenregionale pikketten.
 De fysieke oefening beperkte zich tot het centrum van Venlo.

krachtig

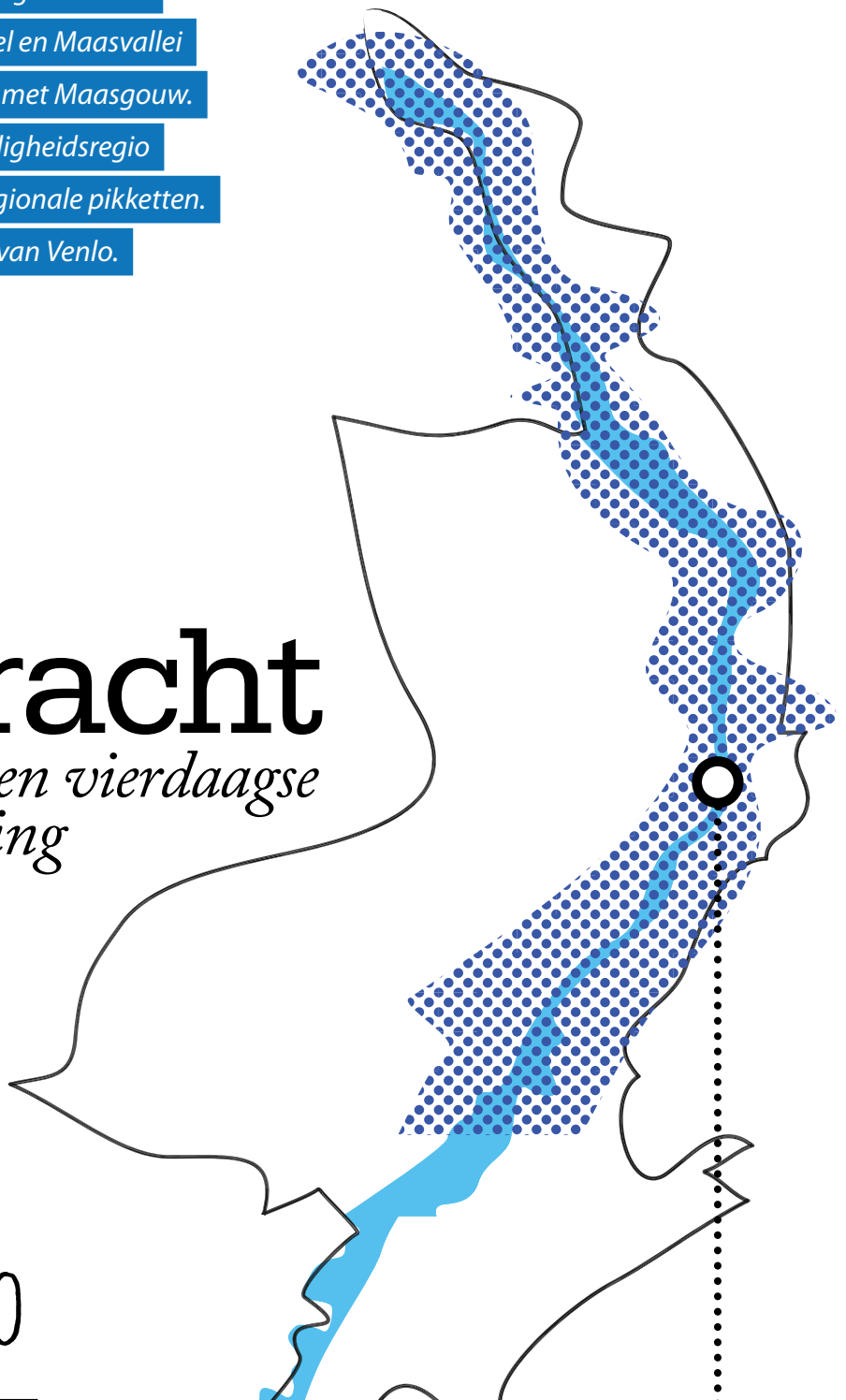
SAMENWERKEN

waterkracht

IS MEER *dan een vierdaagse oefening*

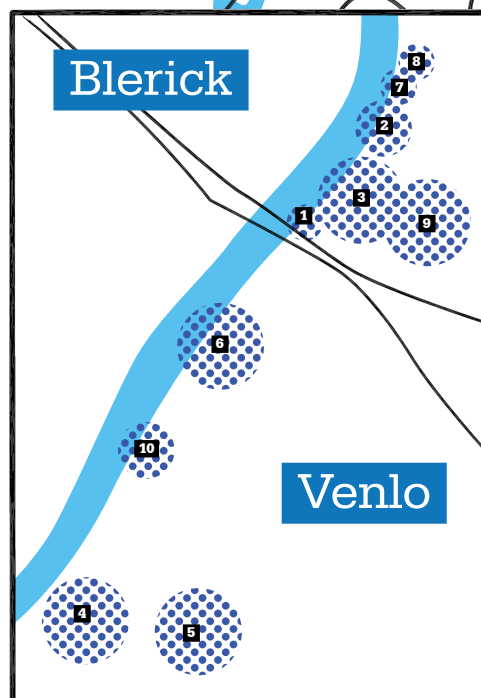
HOOG WATER

IS ALTIJD EEN RISICO

Oefenlocaties

- scenario in bezinkbassin 1
- scenario kraan op kade 2
- demo en hoogwatermarkt 3
- scenario evacuatie ziekenhuis 4
- scenario evacuatie fontys 5
- scenario krammatten 6
- scenario piping 7
- scenario bigbag 8
- scenario evacuatie binnenstad 9
- scenario evacuatie camping 10

Van crisismanager naar burgervader - en terug

Antoin Scholten is zowel voorzitter van de Veiligheidsregio Limburg-Noord als burgemeester van Venlo. Dat maakte dat hij tijdens Waterkracht soms voor moeilijke keuzes stond: morele steun geven aan geëvacueerde burgers, of toch leiding blijven geven aan het Beleidsteam? 'De mensen wilden de burgemeester zien.'

Als burgemeester van de grootste gemeente is Antoin Scholten automatisch voorzitter van de Veiligheidsregio Limburg-Noord, en daarmee ook van het Beleidsteam dat de belangrijkste bestuurlijke beslissingen neemt in een crisis. Vooral dag 4, de dag van de evacuatie van burgers uit de Venlose binnenstad, stelde hem voor een dilemma. 'Bij zo'n evacuatie moet je heel goed nadenken wat je doet: in het Beleidsteam blijven of je laten vervangen door een wethouder. Mijn keuze was: nu moet ik burgemeester zijn, en ik ben dus naar de mensen toegegaan. Ter plaatse ging het er soms heftig aan toe, sommige 'slachtoffers' klampten me zelfs aan. Toen ik weer bij het Beleidsteam was, hoorde ik dat ik terug moest, want de mensen wilden mij weer zien. Het werd perfect gespeeld!'

POSITIEF VERRAST

Scholten stond soms te kijken van wat hij zag tijdens Waterkracht. 'Ik was bijvoorbeeld positief verrast over de mogelijkheden die Defensie biedt bij zo'n groot-schalige oefening. Alleen al die imposante hoeveelheid materiaal en mensen in de stad, maar ook de expertise. En het was voor mij ook een eyeopener toen ik zag hoe hoog het water kan komen, nadat de schotten in de stad waren opgebouwd. Het was trouwens voor Venlo weer eens goed om die anderhalve kilometer demontabele wanden te zien, om ook die situatie weer eens goed in de picture te hebben.'

Scholten kijkt positief terug op Waterkracht. 'Het was heel goed om alle partijen bij elkaar in actie te zien, en hoe ze elkaar goed hebben leren kennen. Dat geeft vertrouwen in de toekomst.'

LEERPUNTEN

De oefening leverde volgens Scholten in elk geval enkele leerpunten op. 'In het Beleidsteam miste ik de fysieke aanwezigheid van de Operationeel Leider, of anders een soort verbindingsofficier tussen Beleidsteam en Operationeel Team.

Wij als Beleidsteam hadden daarom soms moeite om een compleet beeld te krijgen van de situatie in het veld. Daarnaast heb ik geleerd dat je het verwerken en overbrengen van de informatiestroom moet

“
Het was een eyeopener toen ik zag hoe hoog het water kan komen
”

overlaten aan mensen die goed zijn ingevoerd in de crisisbeheersing.'

Ook was het Beleidsteam onwerkbaar groot omdat alle burgemeesters erin zaten. 'Dan kun je niet efficiënt vergaderen en besluiten nemen. Je moet je beperken tot een kernteam. Dat hoeft op zich niet zo'n probleem te

zijn, want in de praktijk zullen veel burgemeesters in hun eigen gemeenten willen blijven.'

IN HUN NOPJES

Met of zonder leerpunten: Waterkracht sloot perfect aan op de Strategische Agenda van het Rijk voor de versterking van de veiligheidsregio's, weet Scholten. Belangrijke thema's daarin zijn waterveiligheid en evacuatie, en civiel-militaire samenwerking. 'Dat heeft hier heel goed gewerkt. Ik weet dat ze bij de verschillende departementen in hun nopjes zijn met deze oefening.'

ANTOIN SCHOLTEN

VOORZITTER

VEILIGHEIDSREGIO

LIMBURG-NOORD

EN BURGEMEESTER

VAN VENLO

“We zijn méér dan partners.

We zijn collega’s ”

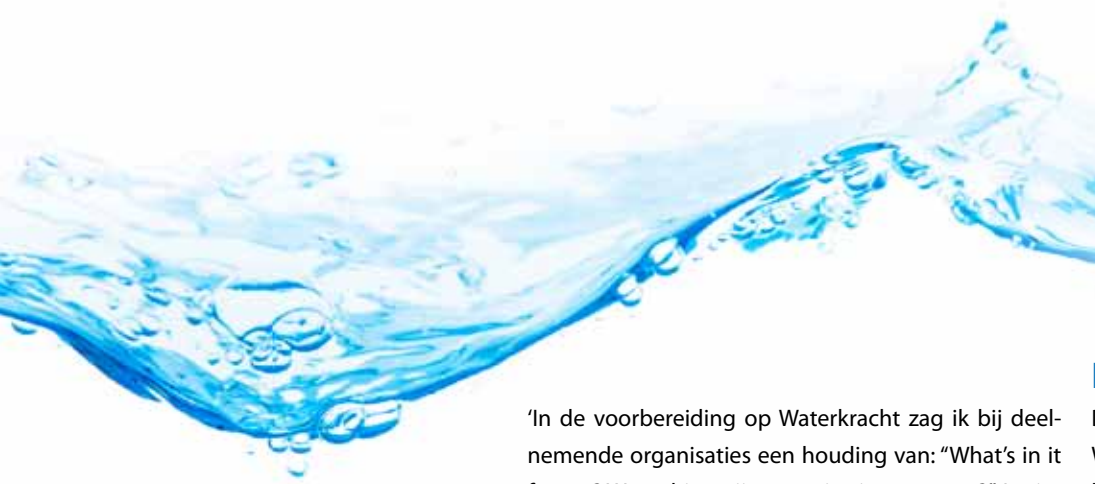
**MARIJN
EMANS**

**PROJECTLEIDER
WATERKRACHT**

OEFENEN IS OVER JE SCHADUW HEEN STAPPEN

ALS IEMAND KAN VERTELLEN HOE DE SAMENWERKING VÓÓR EN TIJDENS WATERKRACHT VERLIEP, DAN IS HET WEL MARIJN EMANS. HIJ WAS PROJECTLEIDER VAN DE OEFENING, AANGESTELD VANUIT DE VEILIGHEIDSREGIO LIMBURG-NOORD. ‘PARTIJEN KREGEN STEEDS MEER OOG VOOR HET GEZAMENLIJK BELANG.’

‘In de voorbereiding op Waterkracht zag ik bij deelnemende organisaties een houding van: “What’s in it for me? Wat schiet mijn organisatie ermee op?” Je ziet het bij samenwerking wel vaker: dat mensen in eerste instantie alleen kijken naar de rol van hun eigen organisatie. Maar gaandeweg werd het doel: samen een oefening organiseren met voor alle partijen voldoende leermogelijkheden. Organisaties stapten over hun eigen schaduw heen. Prachtig om te zien.’

‘ONZE OEFENING’

Aan het woord is Marijn Emans, de projectleider van Waterkracht. Hij illustreert de veranderende houding van de deelnemers aan Waterkracht met een voorbeeld. Het Waterschap Peel en Maasvallei stelde oorspronkelijk voor om alleen in Venlo te oefenen. Maar al snel gingen men in dat het andere organisaties meer zou opleveren als de hele regio betrokken werd. Samen: dat was volgens Emans het geheim van het succes van Waterkracht. ‘Er was niet één partij die zei: “Dit is mijn oefening.” Nee, het was onze oefening. Samenwerken en verbinden, daar draaide Waterkracht om.’

NIET ALLES VAN EEN LEIEN DAKJE

Dat wil niet zeggen dat alles van een leien dakje ging. Want samenwerken betekent ook: ontdekken waar het beter kan. Zeker als het gaat om een technisch thema als water. Zo werd duidelijk dat de verschillende organisaties verschillende kennis in huis hebben. ‘De ene partij bleek veel verstand te hebben van waterhoogtes en waterprognoses, de tweede partij wist alles van crisis-samenwerking. De kennisniveaus sloten niet altijd op elkaar aan. Ook in de enscenering van de oefening ging niet alles honderd procent goed. Hier geeft Emans een voorbeeld. ‘We hadden een scenario bedacht waarin een kraan op een dijk viel. De bedoeling was dat dit incident zou leiden tot interne opschaling

“*Het draaide om samenwerken en verbinden*”

in de crisisorganisatie en tot een bestuurlijk dilemma: wel of niet evacueren van de binnenstad? In plaats daarvan loste het team het incident zelf op. We hadden die scène nog realistischer moeten ensceneren, zodat de impact duidelijker was geweest.’

BLIJF CONTACT ONDERHOUDEN

Zoveel mogelijk uit een oefening halen, dat kan alleen als de resultaten goed worden geborgd. Vaak bestaat borgen uit evalueren: napraten, daarvan een verslag maken en vervolgens aanbevelingen opschrijven. Bij Waterkracht deden ze het bewust anders. ‘De praktijk leert dat met een lange lijst aanbevelingen normaliter nauwelijks iets wordt gedaan. Vandaar dat we nu met tablets hebben gewerkt. Waarnemingen werden vastgelegd, trends geanalyseerd en de leerpunten besproken. Dat leverde een handvol concrete verbeterpunten op waarmee we direct aan de slag konden.’ Behalve een evaluatie-nieuwe-stijl is er nog een manier om de resultaten te borgen: ‘Oefenen en dan heel lang niks doen, beklijft niet. Dus moet er op termijn een volgende oefening worden gehouden.’ Tot slot doet Marijn Emans een oproep aan alle mensen die elkaar vanwege Waterkracht hebben opgezocht: houd contact met elkaar. ‘Borgen doen we door elkaar te informeren, van nieuws te voorzien, vragen te stellen. We zijn méér dan partners. We zijn collega’s.’

oefendag

MAANDAG 13 APRIL

De kracht van oefenen

HOOGWATERBERICHTGEVING RIJKSWATERSTAAT HET WATER IN DE MAAS STIJGT

Het heeft de afgelopen weken flink geregend in de Ardennen. Het regenwater wordt via de Maas afgevoerd en Rijkswaterstaat voorspelt een snelle stijging van de waterstand. Op basis van de hoogwaterberichtgeving wordt het Operationeel Team opgeroepen om de voorspellingen van Rijkswaterstaat te interpreteren en voorbereidingen te treffen. Zij coördineert alle inzetten en dilemma's die ontstaan als gevolg van het hoge water.

De Veiligheidsregio Limburg-Noord vraagt militaire bijstand aan.

Het Waterschap Peel en Maasvallei start met het opbouwen van de eerste coupures. Een mooi moment voor de uitrijtest: alle mobiele waterkeringen dienen volgens logistiek plan vervoerd te worden, ten behoeve van nooddijken voor alle getroffen gemeenten. Het lijkt erop dat een aantal kritische dagen zullen volgen.

RIJKSWATERSTAAT VERZORGT BIJ HOOGWATER DE DAGELIJKSE BERICHTGEVING OVER DE (VERWACHTE) WATERSTANDEN, UITGEDRUKT IN KUBIEKE METERS PER SECONDE AFVOER VAN DE MAAS GEMETEN BIJ SINT PIETER.

600 m³

10 APRIL: 12.00 UUR
STATUSBERICHT

1000 m³

10 APRIL: 16.00 UUR
ATTENDERINGSBERICHT

1250 m³

12 APRIL: 12.00 UUR
VOORWAAR-
SCHUWINGSBERICHT

1500 m³

12 APRIL: 20.00 UUR
ALARMERINGSBERICHT

1500 m³

13 APRIL: 08.00 UUR
EERSTE OFFICIËLE
HOOGWATER-
BERICHTGEVING

1694 m³

13 APRIL: 14.00 UUR
TWEDE OFFICIËLE
HOOGWATER-
BERICHTGEVING

Plaatsen mobiele waterkering

Na de eerste hoogwaterberichtgeving startte het Waterschap Peel en Maasvallei met het opbouwen van de eerste coupures. Venlo was de enige plaats waar het Waterschap, tijdens de oefening, de waterkeringen daadwerkelijk opbouwde. Dat gebeurde vanaf het middaguur in het centrum van Venlo. Om vijf uur droeg het Waterschap zijn dijkwachter over aan Defensie. Defensie inspecteerde en beveiligde de dijken 's nachts.

OEFENSCENARIO BEZINKBASSIN

Tijdens de inspectie van een bezinkbassin viel een persoon in dit zes meter diepe bassin. Om het oefenslachtoffer te bergen, moest de brandweer met beschermende kleding en zuurstofflessen afdalen in het bassin. Dit was een bijzondere oefening voor de brandweer, want afdalen naar een diepte van zes meter – met beperkte bewegingsvrijheid als gevolg van de kleding en flessen – is een niet-alledaagse gebeurtenis.

UITRIJTEST HOOGWATERLOODS

Met ondersteuning van het 200 Bevoorrading- en Transportbataljon van Defensie deed het Waterschap Peel en Maasvallei bij de Waterschapswerf in Horst een 'honderd procent uitrijtest'. Vanaf 08.00 uur startte Defensie met het uitrijden van alle mobiele waterkeringen. Deze nooddijken werden uitgereden naar alle betrokken gemeenten. Met behulp van het wissellaadsysteem werden de containers en flatracks vervoerd. Hierbij werd getest of het logistieke plan voor het uitrijden van de dijkverstevingingen goed in elkaar zat en of er nog aanscherping nodig was.

Rijkswaterstaat was de betrouwbare 'aangever'

Ook Rijkswaterstaat trok alle registers open tijdens Waterkracht. Zo liet het de hoogwatergolf versneld naar Venlo stromen, waardoor evacuatie nodig was. 'De kracht is dat je het zó moeilijk maakt dat er iets fout kan gaan.'

Ook voor Rijkswaterstaat was het alarmfase rood van 13 tot en met 16 april 2015. De waterstanden werden nauwgezet gemonitord, overheden in Noord-Limburg kregen de eerste waarschuwingen; de stuwen werden gestreken, bedrijven langs de Maas geïnformeerd. Op het hoogtepunt van de crisis was een team 24 uur per dag bezig met berekeningen en voorspellingen over de waterhoogte en met de vraag wanneer de hoogwatergolf Venlo zou bereiken. En dan waren er nog een paar virtuele crises die getackeld moesten worden, zoals die breuk in een rioolbuis die voor waterverontreiniging zorgde en het containerschip dat tegen de sluis botste. Geen wonder dat zo'n 75 'manschappen' van Rijkswaterstaat in de weer waren tijdens Waterkracht.

JANNITA ROBBERSE

hoofdingenieur-
directeur
Rijkswaterstaat
Zuid-Nederland

DICHTER BIJ ELKAAR

Jannita Robberse maakte als hoogste baas (hoofdingenieur-directeur) van Rijkswaterstaat Zuid-Nederland deel uit van het Beleidsteam, waar de belangrijkste bestuurlijke beslissingen werden genomen. Ze kijkt tevreden terug: 'Het was een heel goede oefening die ons allemaal dichterbij elkaar heeft gebracht. Er zaten veel elementen in en het was ook goed dat de oefening meerdere dagen duurde. Hij was tegelijkertijd niet té extreem. Dit kan echt gebeuren, de waterstanden waren realistisch. We hebben alleen de hoogwatergolf extra snel naar Venlo laten stromen, zodat we een evacuatie konden meenemen in de oefening.'

MOOI

Robberse vond het mooi om te zien hoe elke partij afzonderlijk zijn werk goed deed, maar elkaar ook vond als er samen beslissingen genomen moesten worden. 'We werkten dan vanuit één gezamenlijke strategie. Als je bijvoorbeeld besluit dat de demontabele kades in de stad moeten worden opgebouwd, dan heeft dat ook gevolgen voor het stroomgebied, ofwel ons terrein. Het opbouwen gebeurde vervolgens door het Waterschap, en de gemeente informeerde de bevolking.'

DISCIPLINE

Tegelijkertijd signaleerde Robberse dat juist in deze besluitvorming zaken niet altijd optimaal verliepen: 'Wat beter kan, is dat je in een Beleidsteam meer tijd neemt om met elkaar een goed beeld op te bouwen van wat er aan de hand is voordat je een besluit neemt. Onder de tijdsdruk dachten we te snel dat we genoeg informatie hadden of dat we elkaar goed hadden begrepen. Zo snel mogelijk een goed beeld krijgen vraagt discipline van iedereen aan tafel om alleen in te brengen wat aan de orde is. Rolvastheid is ook belangrijk: stel in een Beleidsteam geen operationele zaken aan de orde.'

MET IETS BELANGRIJKS BEZIG

Naarmate de oefening vorderde, nam de tijdsdruk toe. Vooral vanaf het moment dat

Rijkswaterstaat meldde dat de hoogwatergolf razendsnel op Venlo afkwam. Het Beleidsteam besloot daarop dat de binnenstad geëvacueerd diende te worden. Robberse: 'Je kan nog zo vaak virtueel oefenen, maar een echte oefening buiten geeft toch een extra dimensie. Je zag bijvoorbeeld hoe ingrijpend en emotioneel zo'n evacuatie voor mensen kan zijn. Dat motiveerde: je weet dat je samen met iets belangrijks bezig bent.'

“
*Deze oefening
heeft ons dichterbij
elkaar
gebracht*
”

“Door intensieve samenwerking
is het vertrouwen gegroeid”

**JO VAN
DEN HOVE**

*crisiscoördinator bij
Rijkswaterstaat*

IN DE COMMUNICATIESFEER VALT NOG VEEL TE WINNEN

‘Als Rijkswaterstaat hebben we ons anderhalf jaar voorbereid op Waterkracht, samen met de verschillende partijen,’ zegt Jo van den Hove. ‘Je leert de organisaties en hun prioriteiten goed kennen. We hebben tijdens deze oefening geleerd dat we nog meer gebruik kunnen én moeten maken van elkaars kennis, capaciteiten en kwaliteiten.’

DRAAIBOEK HOOGWATER

Vanaf najaar 2014 werkte Rijkswaterstaat met een nieuw draaiboek hoogwater. Op hoofdlijnen werd conform dit plan geoefend. ‘Een belangrijk punt dat tijdens de oefening duidelijk werd, was dat de kleuren codes die staan voor bepaalde waterstanden niet overeenkwamen met die van de verschillende partners. Dit zorgde voor verwarring en moeten we een volgende keer beter afstemmen.’ Rijkswaterstaat

is verantwoordelijk voor het aanleveren van de hoogwaterberichtgeving. Een juiste interpretatie van deze waterstanden is van essentieel belang vanwege de impact die dit kan hebben. In de oefening bleek dat die interpretatie niet op alle momenten goed verliep. Daarom bekijken we als Rijkswaterstaat of we onze berichtgeving hierover nog kunnen verbeteren.’

COMMUNICATIE

‘Tijdens de oefening hebben we diverse leerpunten genoteerd, zowel qua verbale overdracht van informatie tussen crisisrollen, maar ook qua communicatie via digitale systemen. Goede communicatie is van wezenlijk belang. De instanties pakten het allemaal prima en snel op, maar in de communicatiesfeer valt nog veel te winnen.’

ROL PROVINCIE BIJ HOOGWATER

Ook de Commissaris van de Koning en zijn team Openbare Orde en Veiligheid namen deel aan de oefening. Bij grote calamiteiten met een regio-overschrijdend karakter ziet de Commissaris toe op de bestuurlijke samenwerking van de leden van het Regionaal Beleidsteam, dat bestaat uit burgemeesters en adviseurs. Bij bepaalde omstandigheden kan de Commissaris namens de minister van Veiligheid en Justitie rechtstreeks aanwijzingen geven.

DE GOUVENEUR MAAKT KENNIS MET DE VOEDSELVERSTREKKING VAN DEFENSIE

THEO BOVENS

Commissaris van de Koning/Gouverneur in Limburg

“Oefenen voor dit soort situaties is van groot belang. Waterkracht was daarom ook een mooie gelegenheid om mijn eigen rol in een crisissituatie te oefenen. Samen met het piketteam van de provincie heb ik de oefening aangegrepen om onze werkwijze nog eens goed onder de loep te leggen en ook hun adviesrol richting mij als Gouverneur te oefenen. Samen met de vier betrokken “pikettters” van de Provincie Limburg heb ik veel van de oefening geleerd. Niet alleen wat betreft de informatievoorziening en advisering richting mij als Gouverneur, maar ook wat betreft het leggen van lijntjes naar de andere betrokken afdelingen binnen de Provincie Limburg. Onze waardering is groot dat we mochten meedoen om ervaring op te doen met onze rol en verantwoordelijkheden tijdens een grote ramp.”

oefendag

DINSDAG 14 APRIL

De kracht van oefenen

TREFFEN VAN FYSIEKE MAATREGELEN OPBOUW MOBIELE KADES

Het water komt sneller dan gedacht. Rijkswaterstaat voorspelt dat het water binnen één dag hoog tegen de waterkeringen komt te staan. Het Waterschap plaatst mobiele kades in het oefengebied binnen de gemeente Venlo. Het geniebataljon en het Waterschap Peel en Maasvallei bouwen bij het Wilhelminapark in Venlo een waterkering op over een afstand van twee kilometer. Een omgevallen kraan, die bezig was met het zetten van coupures, beschadigt de waterkering en komt terecht op een auto. In de auto komen twee slachtoffers bekneld te zitten. De machinist verdrinkt, zijn lichaam dient geborgen te worden.

Het opkomende water in combinatie met de beschadigde waterkering levert een dreiging op voor de mensen in het centrum van Venlo. Op alle niveaus in de crisisorganisatie komt men bij elkaar om mogelijke scenario's te bespreken en voorbereidingen te treffen.

2425 m³

14 APRIL: 08.00 UUR

DERDE OFFICIËLE
HOOGWATER-
BERICHTGEVING

2615 m³

14 APRIL: 14.00 UUR

VIERDE OFFICIËLE
HOOGWATER-
BERICHTGEVING

DEFENSIE SCENARIO BOUWKRAAN OP WATERKERING EN AUTO

Op de Maaskade bij de stadhaven in Venlo viel een bouwkraan om. Deze kwam gedeeltelijk in het water terecht, waardoor de waterkering beschadigd raakte. De brandweer startte met het verwijderen van de bouwkraan en duikers van Defensie werden ingezet om de bouwkraan te ruimen. Hierbij werd ook een slachtoffer geborgd. Terwijl de duikers onder water de dijkwand inspecteerden op eventuele beschadigingen, startte het Waterschap Peel en Maasvallei met het herstellen van de beschadigde waterkering.

‘Mijn mensen weten

wat ze moeten doen’

ER WAREN TWEE HOOGWATERS VOOR NODIG – IN 2010 EN 2011 – VOORDAT MEN IN NOORD-LIMBURG SERIEUS GING NADENKEN OVER EEN GROTE, MULTIDISCIPLINAIRE OEFENING. ‘WE HEBBEN IN 2011 VEERTIEN DAGEN VOLCONTINU GEDRAAID’, VERTELT TOINE GRESEL, DESTIJDZ NET AANGETREDEN ALS DIJKGRAAF VAN HET WATERSCHAP PEEL EN MAASVALLEI. ‘TOEN KONDEN WE HET WATER NOG NET ZELF KEREN. IK ZEI TOEN: ALS ER NU NÓG EEN GOLF KOMT, GAAN WE DOOR DE KNIEËN. DIT MOETEN WE NIET MEER WILLEN: WE MOETEN MEER SAMENWERKEN!’

TOINE GRESEL

*Dijkgraaf en voorzitter
Waterschap Peel en Maasvallei*

Vier jaar later staan waterschappers tijdens Waterkracht zij aan zij met militairen en andere partners. Vooral dag 2 was voor het Waterschap Peel en Maasvallei erg intensief. Met de alarmerende berichten over de stijging van de Maas was het alle hens aan dek om de dijken te versterken en demontabele wanden op te bouwen. Met hulp van Defensie werd vanuit de hoogwaterloods in Horst een grote hoeveelheid materiaal snel naar Venlo vervoerd. Om de oefening te verzwaren waren allerlei onverwachte incidenten ingebouwd, zoals telefoons die uitvielen en aluminium schotten die verbogen bleken te zijn. 'Dat moet je dan ter plaatse oplossen', legt Gresel uit. 'Ik geloof dat ze de kieren in de kadewanden op de een of andere manier dichtgesmeerd hebben. Op die momenten zag je dat wij een voorsprong hebben: we hebben 2010 en 2011 gehad en veel van diezelfde mensen weten wat ze moesten doen.'

“Iedereen heeft zijn eigen manier van denken, praten en handelen”

SOMS LASTIG

Gresel kijkt voldaan terug op de oefening. 'Het was leerzaam: groot, ambitieus en realistisch: je móet communiceren, samen in die auto stappen, samen opbouwen, je móet samen problemen oplossen.' Wel bleken de verschillen in cultuur tussen de partners soms lastig, zeker in het heetst van de strijd: 'Dat heeft vooral met communiceren te maken. Je meldt iets en je verwacht een bepaalde reactie van de ander, maar er komt iets heel anders uit. Iedereen heeft zijn eigen manier van denken, praten en handelen. Dit was daarom ook een oefening in het stellen van controlevragen: "Wat bedoel je precies?", "Begrijp ik het goed dat...?"' Lachend: "Ik deed dat zó vaak dat sommigen dachten dat ik geïnstrueerd was om het mensen lastig te maken."

HEUSE AANSLAG

De omvang van de oefening was een heuse aanslag op de capaciteit van het Waterschap. 'Ons normale werk heeft drie weken min of meer stil gelegen. Op dag 2 waren 140 man van ons actief. De oefening heeft onze teamgeest gigantisch versterkt, maar na afloop waren we allemaal aan de pin.' Maar ze weten bij het Waterschap waarvoor ze het deden. 'Vergeet niet: het duurt nog tien jaar voordat we in onze regio het beschermingsniveau op het peil van 1:250 hebben. Tot die tijd is er een reële kans op een hoogwater waarbij er ergens iets mis kan gaan.'

Waterkracht was ook goed voor de bewustwording, vindt Gresel. 'Mensen moeten weten dat wij goed werk leveren, maar ook dat er nog steeds risico's zijn. Daarom vond ik het ook zo mooi dat het publiek massaal opkwam bij de demonstraties in de jachthaven. Die bewustwording is ook een deel van het succes.'

Ervaren mensen en het juiste materiaal

Het Waterschap Peel en Maasvallei oefende de tweede dag van Waterkracht in het plaatsen van een nooddijk en in erosiebestrijding. Dré Klaessens was als bouwleider het aanspreekpunt voor het opbouwen van coupures en wanden over een lengte van zeshonderd meter.

**DRÉ
KLAESSENS**

*Bouwleider
Waterschap
Peel en Maasvallei*

‘Omdat er sprake was van erosie kregen wij de opdracht om de aanwezige dijkspecialist te assisteren. Wij plaatsten een nooddoek, brachten zandzakjes aan en bevestigden deze met pennen. We merkten dat afgezien van de dijkspecialist niemand hiermee ervaring had en dat de benodigde rollen met de juiste bevestigingspunten niet op voorraad waren. De verbeterpunten voor de realistische oefening zijn dat er niet te veel en te onervaren mensen moeten rondlopen en dat je met het juiste materieel moet kunnen werken. Dat scheelt tijd.’

**JAN
MUETERS**

Brandweerman

**BRANDWEERMAN EN
HOOFDOFFICIER VAN
DIENST JAN MUETERS
KWAM IN ACTIE TOEN HET
BOVENSTE GEDEELTE VAN EEN
BOUWKRAAN MET MACHINIST
EN AL IN HET WATER LAG.
'EEN STUK VAN DE KADEMUUR
WAS WEGGESLAGEN EN MET
HET WASSEDE WATER WAS
DE KANS OP OVERSTROMING
GROOT, MET MOGELIJKE
EVACUATIE VAN INWONERS
TOT GEVOLG. KORTOM, EEN
BEHOORLIJKE UITDAGING.'**

“Goed voor het
zelfvertrouwen”

BOUWKRAAN OP DIJK GEVALLEN:

BEHOORLIJKE UITDAGING

Mueters geeft aan dat de oefening soepel en snel is verlopen. 'Te snel, eigenlijk. De kademuur was al gerepareerd terwijl er nog een overstroming moest plaatsvinden. Uiteindelijk hebben wij de situatie aangepast en kon het scenario van de overstroming en evacuatie doorgaan.' Lastig is en blijft in zijn ogen de communicatie met het Operationele Team. 'Het is moeilijk het juiste beeld te delen. Daarbij werkte het telefoonnetwerk niet optimaal mee en lag er een enorme druk op het Operationele Team.' Volgens Mueters was de oefening wel enorm goed voor het zelfvertrouwen. 'Het was erg fijn een oefening van deze omvang met alle partijen uit te voeren en zoveel waardering te krijgen.'

De kracht van leren

Een grootschalige oefening als Waterkracht bood veel trainings- en leermogelijkheden voor deelnemende teams. Maar wil je als organisatie daadwerkelijk leren van je optreden, dan moet je daar van tevoren een goed plan voor hebben. Want wat zijn de oefendoelen? Hoe moeten die tijdens de oefening aan bod komen? Waar steek je de thermometer in de organisatie om te meten?

En hoe doe je dat met een organisatie waarin veel mensen al zijn 'weggeplukt' als deelnemer, tegenspeler of ondersteuner?

De werkgroep Evalueren en Leren bedacht een innovatieve evaluatiemethode om de deelnemende organisaties van terugkoppeling te voorzien. Lees hier het verhaal van de werkgroep.

UITDAGING EN WERKWIJZE

Het evalueren van de meerdaagse oefening Waterkracht was met een standaard evaluatiemethode bijna onmogelijk. Het werd definitief onmogelijk toen bleek dat er binnen de oefenorganisatie bijna niemand beschikbaar was om de evaluatie uit te voeren. Als je vervolgens ook nog een rits oefendoelen af te werken hebt, lijkt het einde zoek. De werkgroep Evalueren en Leren liet zich niet uit het veld slaan en kwam met haar eigen innovatieve evaluatiemethode: mens, machine en multidisciplinair. Dat maakte het mogelijk om lean and mean de doelstellingen van Waterkracht te meten.

OPDRACHT

De opdracht aan de projectorganisatie was simpel: 'beoefen een hoogwaterscenario waarbij de verschillende organisaties intensief kunnen samenwerken'. De werkgroep Evalueren en Leren, met daarin één vertegenwoordiger per deelnemende organisatie, functioneerde onder de projectgroep en kwam tweewekelijks bij elkaar voor afstemming. Buiten de overlegmomenten werden de oefendoelen verder uitgewerkt in gedetailleerde vragenlijsten.

VOORTDUREND NIEUWE IDEEËN

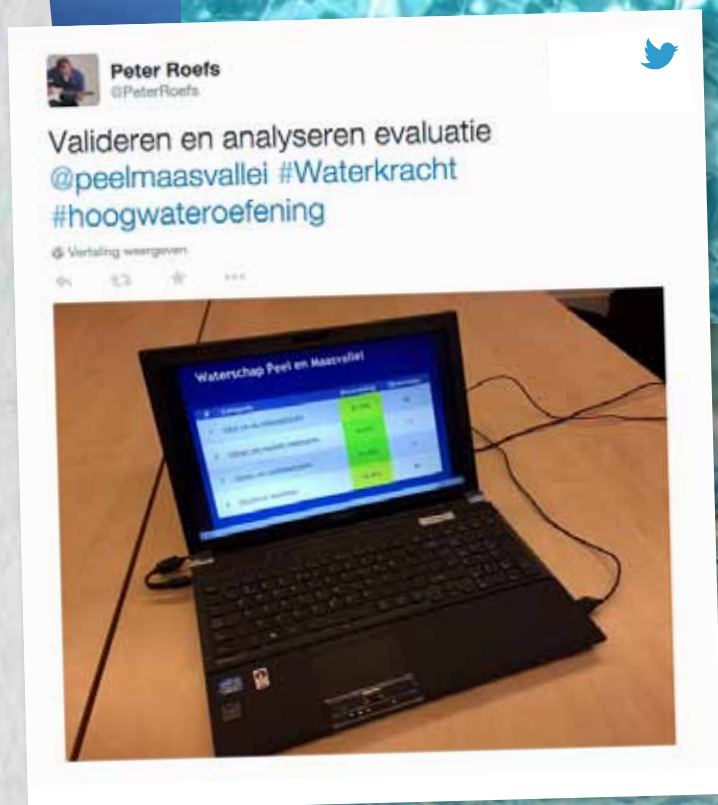
In grote projecten komt altijd veel energie los. Vanuit enthousiasme ontstaan voortdurend nieuwe ideeën binnen én buiten de oorspronkelijke scope van het project. Dat lijkt allemaal leuk, maar het zadelde het evaluatieteam telkens op met extra werk. Dus naast het organiseren van een goede evaluatie, moest de werkgroep Evalueren en Leren er ook voor zorgen dat iedereen binnen het project scherp bleef op de vooraf gestelde doelen. Om focus te kunnen houden, werd vrijwel direct een aantal knopen doorgehakt:

1. Hoofddoel is het toetsen van het Rampbestrijdingsplan hoogwater Maas.
2. Alle deelnemende teams worden geëvalueerd op samenwerking.
3. Er wordt alleen geëvalueerd op teamniveau, niet op de man.
4. De evaluatie moet leiden tot concrete en bruikbare aanbevelingen, niet tot een stapel papier.
5. De jaarlijkse verplichte systeemtest van de Veiligheidsregio Limburg-Noord, die wordt uitgevoerd door de Inspectie van Veiligheid en Justitie, moet onderdeel uitmaken van oefening Waterkracht.

Factsheet 'Waterkracht'

4 -daagse oefening
4 te evalueren organisaties
24 te evalueren teams
24 AKKA-observatoren
2500+ beantwoorde
waarnemingsvragen
4 eindrapportages
in **25** minuten gereed

Drietrapsraket:

Mens

Machine

Multidisciplinair

Met de drietrapsraket mens, machine en multidisciplinair lukte het de werkgroep Evalueren en Leren om de evaluatie in goede banen te leiden.

MENS

Hoe zorg je voor voldoende observatoren? Veel collega's stonden immers al op de lijst om zélf deel te nemen aan de oefening, zitting te nemen in de centrale responscel of andere ondersteunende werkzaamheden te verrichten. Bij het Waterschap, de gemeenten en de Veiligheidsregio Limburg-Noord werden extra mensen aangetrokken om de bezetting rond te krijgen. Ook zijn er collega's van andere waterschappen, Rijkswaterstaat, Defensie en andere organisaties ingevlogen om te observeren. Oefendoelen, deelnemende teams en evaluatievragen varieerden per dag. Dat betekende: elke dag andere observatoren, elke dag een briefing, elke dag andere resultaten. En dat moest allemaal tot in de puntjes zijn voorbereid. Kortom: heel veel werk aan de voorkant.

MACHINE

De meeste mensen die wel eens een training meemaken herkennen het wel: de nabespreking met evaluatie. Dan komen vragen aan bod als: Wat heb je ervan geleerd? Wat zou je de volgende keer anders doen? Bij Waterkracht is echter gekozen voor een andere aanpak. Het Zweedse bedrijf Saab leverde de evaluatie-tool AKKA om digitaal alle waarnemingen te kunnen verzamelen en analyseren. Dit betekent dat de observatoren niet met pen en papier, maar met tablets hun bevindingen registreerden. Die waarnemingen kwamen rechtstreeks in een digitale rapportage terecht.

Voor iedere observator werd een uniek gebruikersaccount aangeemaakt om te zorgen dat de juiste evaluatievragen per dag en per team beschikbaar waren. Zo zagen de observatoren alleen de aspecten van de evaluatie die voor hen van belang waren. Deze methode is niet alleen uniek in de Veiligheidsregio Limburg-Noord, maar in deze omvang zelfs op landelijke schaal.

MULTIDISCIPLINAIR

Het was te complex om de 750 deelnemers per persoon van feedback te voorzien. Daarom is ervoor gekozen om alleen te evalueren op teamniveau. Daarbij is gekeken naar de werking van het Rampbestrijdingsplan hoogwater Maas en naar de samenwerking binnen en tussen teams. De evaluatievragen voor alle teams waren toegespitst op die twee doelen.

Omdat de resultaten in AKKA an sich niets betekenen, zijn de waarnemingen voorgelegd aan experts. In een aantal expertsessies (met onder andere de Werkgroep Hoogwater en de collega's van de Veiligheidsregio Limburg-Noord) zijn alle waarnemingen en bevindingen geanalyseerd. De analyse is bekeken en er is vastgesteld welke verbeterpunten er zijn. Het AKKA systeem bracht focus aan in de discussies, waardoor een warme overdracht van de evaluatieresultaten aan de staande organisatie mogelijk was.

Factsheet: conventioneel evalueren versus AKKA

CONVENTIONEEL:

1. observator observeert een crisisteam
2. observator maakt aantekeningen op een kladblok
3. aantekeningen worden verzameld en ontcijferd
4. oefenleiding schrijft verslag
5. oefenleiding rapporteert

AKKA:

1. observator observeert een crisisteam
2. observator registreert bevindingen op een tablet
3. oefenleiding rapporteert de geanalyseerde bevindingen

SYSTEMEST

Op dinsdag 14 april 2015 vond gelijktijdig met het hoogwater-scenario de systeemtest voor de Inspectie van Veiligheid en Justitie plaats. De observatoren van die dag beschikten over een aanvullende vragenset op de tablets om ook de toetsvragen van de Inspectie te kunnen beantwoorden. Ook die resultaten zijn in AKKA geregistreerd en later in een expertsessie geïnterpreteerd.

“AKKA is een berggodin uit de Noorse mythologie die wijsheid en inzicht brengt.”
Henrik Engqvist, Saab”

HOE WERKT AKKA?

Alle observatoren werden tijdens Waterkracht uitgerust met een tablet met de AKKA-app. Hoe werkt deze app? En wat leverde het op?

In AKKA staan digitale formulieren waarin waarnemingen kunnen worden vastgelegd tijdens de oefening. Die waarnemingen bestonden uit het beantwoorden van Ja/Nee-vragen of het toekennen van een score van één tot vijf sterren. De observatoren lichtten hun bevindingen zoveel mogelijk toe met tekst, foto's, video's of geluidsopnames.

TIJD TERUG

Wanneer je als organisatie besluit met een digitaal evaluatiesysteem te werken, wil dat nog niet zeggen dat de evaluatie komt 'aanwaaien'. Het 'inregelen' van het systeem kostte meer tijd dan men gewend is. Die tijd kreeg je aan de achterkant dubbel en dwars terug. Omdat alle aandachtspunten aan de voorkant in AKKA waren ingevoerd, kon de focus tijdens de

oefening niet meer veranderen. Dat dwong je om van tevoren veel gedetailleerder na te denken over wat je wilt leren en hoe je dat kunt vaststellen. De werkgroep Evalueren en Leren heeft veel aandacht besteed aan het uitwerken van de oefendoelen. Deze zijn vervolgens vertaald naar evaluatievragen, die in het AKKA-systeem zijn geplaatst.

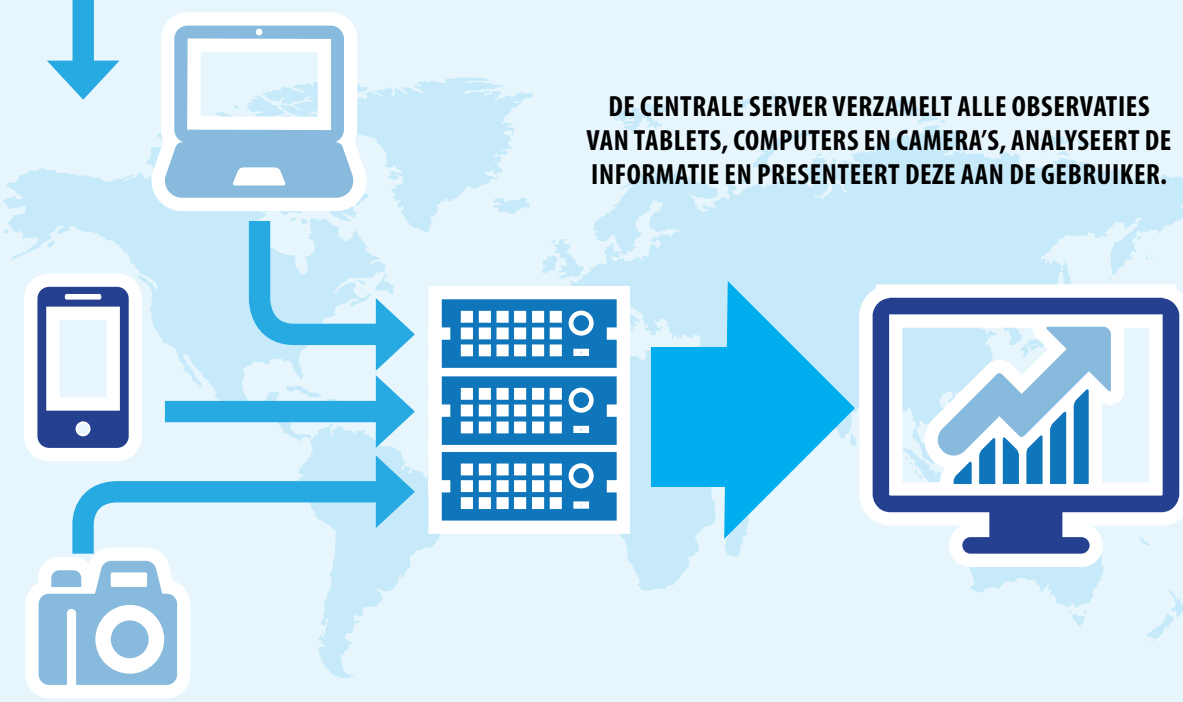
LIVE VOLGEN

Tijdens Waterkracht werden de waarnemingen 'realtime' uitgewisseld met een centrale databank. In de centrale responscel werden alle waarnemingen direct verwerkt en visueel gepresenteerd op een 'wallboard'. Op deze manier konden de progressie van de training, de observaties en de resultaten live gevolgd worden. AKKA bood de oefenleiding de mogelijkheid om de oefening 'on the go' bij te sturen op basis van tussentijdse resultaten. Toen op donderdagmiddag de kreet 'einde oefening' klonk, kostte het nog geen half uur om de waarnemingen van alle dagen overzichtelijk aan de werkgroep voor te leggen.

Een observator
evalueert een
deelscenario
met een
AKKA-tablet

Waterkracht: conclusies en aanbevelingen

Tijdens Waterkracht is scherp op twee doelen geëvalueerd:

- 1. Rampbestrijdingsplan hoogwater Maas: is dit plan juist, volledig en actueel en wordt er volgens dat plan gewerkt?*
- 2. Samenwerking: hoe verloopt de samenwerking binnen én tussen teams?*

Daarnaast is op dag 2 van Waterkracht een systeemtest uitgevoerd. Samen met de Inspectie van Veiligheid en Justitie is bekeken of de crisisorganisatie werkt zoals in de Veiligheidsregio Limburg-Noord is afgesproken.

Door middel van formulieren op tablets zijn alle waarnemingen centraal verzameld. Per team was er ook een evaluatievraag over samenwerking binnen het team en tussen de verschillende teams. Na een nabespreking met het team heeft de observator de samenwerking beoordeeld en een toelichting gegeven.

2500 WAARNEMINGEN

Ook het Waterschap Peel en Maasvallei, Rijkswaterstaat en de 10 deelnemende gemeenten hebben dit systeem gebruikt. Uiteindelijk heeft dit geleid tot meer dan 2500 waarnemingen. In AKKA zijn al deze waarnemingen verzameld en geanalyseerd. In zogenaamde 'expertsessies' zijn de resultaten uit AKKA teruggekoppeld naar experts binnen de organisaties. Door middel van een gefocuste discussie met degene die met de resultaten aan de slag moet, ontstond een overdracht van leerpunten. De experts zijn in de gesprekken tot de conclusies en aanbevelingen gekomen, zoals weergegeven op pagina 33 en 34.

Rampbestrijdingsplan hoogwater Maas

	CONCLUSIE	AANBEVELING
1	Er bleken maar weinig mensen binnen de crisisorganisatie het Rampbestrijdingsplan hoogwater Maas echt goed te kennen en te begrijpen, terwijl we verwachtten dat iedereen het plan kent.	Maak samen afspraken over de uitrol van het plan. Adresseer bepaalde taken bij de specialisten en weet bij wie je voor welke kennis of taken terecht kunt. Niet iedereen hoeft alles over hoogwater te begrijpen, als het maar duidelijk is wie welke kennis heeft.
2	Waterdata en kleurcodes werden door verschillende partijen anders geïnterpreteerd. Hierdoor ontstond miscommunicatie tijdens de crisisbestrijding.	Stem waterdata en kleurcodes beter op elkaar af. Breng informatiemanagement van de Veiligheidsregio Limburg-Noord zowel bij de planvorming als tijdens het hoogwater in verbinding met het informatiemanagement bij de partners.
3	Het plan is sterk gefocust op de acute fase waarin het water opkomt. Er werd niet ver vooruit gedacht, nazorg was niet georganiseerd en er was niemand verantwoordelijk voor de overdracht van mensen en middelen bij langdurige incidenten.	Heb niet alleen aandacht voor de hoogwatergolf en voor de acute fase. Denk ook goed na over nazorg en afschaling in het rampbestrijdingsplan. De Veiligheidsregio Limburg-Noord moet aan de slag met resource management om langdurige inzet van mensen en middelen te borgen.

Samenwerking

	CONCLUSIE	AANBEVELING
Commando Plaats Incident (CoPI)	CoPI werkte vanuit de grondhouding goed samen. Het CoPI functioneert in een vast stramien, maar in een samenwerking met partners (in dit geval waterpartners, Defensie en ziekenhuis) moet het CoPI meer buiten haar eigen kaders kunnen denken.	Duid informatie en vragen van partners: waarom vraag je dat, wat betekent dat dan? Stel je als CoPI flexibel op en laat structuur niet leidend zijn als je met partners werkt.
Regionaal Operationeel Team (ROT)	Alles draaide om beeldvorming. Het bleek lastig om één totaalbeeld te scheppen vanuit verschillende referentiekaders. Teams waren vaak net niet scherp genoeg; om elkaar goed te begrijpen moest scherp worden doorgevraagd en worden gecheckt of partners elkaar écht begrepen.	Operationeel Leider moet – ondanks het ‘kabelende’ hoogwaterscenario – duidelijke opdrachten uitgeven en op de voortgang controleren. Stel concrete vragen! Gebruik waar mogelijk beeldmateriaal om je verhaal duidelijk te maken.
Regionaal Beleidsteam (RBT) / Gemeentelijk Beleidsteam (GBT)	Beleidsteams zijn actiegericht. Een valkuil was dat snelle besluitvorming soms ten koste ging van het feitelijke beeld. Men nam soms te weinig tijd voor opbouw van een gedeeld beeld.	Organiseer een briefing van een Operationeel Leider in elk (R)BT. Regel ondersteuning voor het (R)BT in structuurafspraken, (technisch) voorzitterschap en informatiemanagement. Verstevig informatiemanagement in het (R)BT en koppel informatie aan de omgevingsanalyse.
Team bevolkingszorg Venlo	Het team bevolkingszorg was in control over de gemeentelijke processen en werkte goed samen. Er was aandacht voor elkaar en men hielp elkaar, een duidelijk team! Terugkoppeling vanuit het ROT was er vaak niet of nauwelijks.	Maak heldere afspraken over terugkoppeling van het ROT en denk hierbij aan afspraken over gebruik LCMS als er meerdere teams bevolkingszorg operationeel zijn. Organiseer meer planmatig overzicht (informatiemanagement) als er meerdere teams bevolkingszorg operationeel zijn.

Systemtest

	CONCLUSIE	AANBEVELING
1	De leider CoPI heeft niet op tijd contact gehad met de Operationeel Leider tijdens de inzet. Dat kwam onder andere door slechte communicatieverbindingen. Dit had gevolgen voor de besluitvorming.	De crisisorganisatie zal in de komende periode de communicatie en technische verbindingen tussen CoPI en ROT moeten verbeteren.
2	Terminologie, afkortingen en verwijzingen in het Regionaal Crisisplan zijn achterhaald en komen niet overeen met andere documenten.	Alle nieuwe termen en ontwikkelingen van de afgelopen jaren zullen in een update van het Regionaal Crisisplan worden aangepast. Disciplines moeten ervoor zorgen dat partners op de hoogte zijn van veranderingen in hun processen en benamingen.
3	In de oefening was in de meldkamer een Calamiteiten Coördinator (CaCo) aanwezig. Uit de analyse bleek echter dat deze functionaliteit niet altijd geborgd is. In de praktijk kan dus niet altijd een CaCo 'boven de sterkte' worden ingezet. Dat is een risico voor beeldvorming bij grote incidenten.	Borg binnen de crisisorganisatie de CaCo-functie 'boven de sterkte' 24 uur per dag.
4	De meldkamer moet binnen 5 minuten een situatiebeeld delen met de andere onderdelen van de crisisorganisatie. Dat is tijdens de systeemtest niet gelukt. In de andere teams werd het beeld vaak pas gedeeld na goedkeuring van de voorzitter. Dat zorgde voor vertraging.	De Veiligheidsregio Limburg-Noord moet op zoek naar een andere werkwijze of technische oplossing om sneller informatie te delen.
5	De crisisorganisatie heeft het ondersteunende proces resource management onvoldoende ingericht. Dat heeft invloed op de continuïteit, taakoverdracht, faciliteiten en aflossing bij langdurige incidenten.	De Veiligheidsregio Limburg-Noord moet het ondersteunende proces resource management in de crisisorganisatie steviger positioneren en inrichten. Zie ook punt 3 bij aanbevelingen Rampbestrijdingsplan hoogwater Maas.

Bent u geïnteresseerd in de gedetailleerde evaluaties van Waterkracht, dan kunt u contact opnemen met Peter Bloemers: p.bloemers@vrln.nl of 088 1190 560.

De flow van Waterkracht

interview

Hoe kijkt evaluatieleider Peter Bloemers terug op Waterkracht? 'We hebben op een innovatieve manier geëvalueerd. De resultaten liegen er niet om.'

'Toen ik door Marijn werd gevraagd de evaluatie van de oefening te gaan doen, voelde ik meteen de "flow" van Waterkracht. In het project kwam veel energie los. Dit enthousiasme, in combinatie met slimme collega's in werkgroepen, maakte dat continu nieuwe "ellende" werd bedacht en het scenario snel groeide. Allemaal leuk en aardig, maar dat maakte dat onze werkgroep niet alleen de taak had een goede evaluatie te organiseren. We moesten in de voorbereiding ook zorgen dat iedereen scherp bleef op de doelen.'

TWEEDE UITDAGING

'Waar zo veel mensen samen werken aan de bestrijding van één groot probleem worden gigantisch veel oplossingen bedacht. Hoe breng je al die oplossingen terug naar concrete aanbevelingen voor de organisaties? Dat was de tweede uitdaging. We hebben op een innovatieve manier geëvalueerd en in Saab een partner met veel ervaring en flexibiliteit gevonden. Deze oefening was ook voor de Zweden erg complex. Niet zozeer vanwege de omvang, maar meer omdat er op alle dagen andere partners, teams, doelen en scenario's aan bod kwamen. Leg dat maar eens uit in een andere taal.'

PAAR POTTEN DROP

'De waarnemingen die observatoren op hun tablet invoerden, kwamen live binnen in de evaluatietent. Ik had vrij snel in gaten dat we vier dagen op militair rantsoen zouden gaan doorbrengen. We lieten meteen een paar potten drop en flessen cola aanrukken en zijn er voor gaan zitten. De resultaten liegen er niet om: een mooi project, vier topdagen en binnen een week resultaat!'

oefendag

WOENSDAG 15 APRIL

De kracht van oefenen

ONTRUIMING VIECURI MEDISCH CENTRUM

De situatie wordt dreigender, er wordt een scheur in een dijk nabij het VieCuri Medisch Centrum geconstateerd. Het ziekenhuis moet ontruimd worden. Er staat een grote hoeveelheid water op het parkeerterrein en er zijn problemen met de vuilwaterpomp. In de kelder stroomt water richting de laagspanningsinstallatie, deze valt hierdoor uit en belangrijke delen van de acute zorg komen zonder spanning te zitten. Noodstroom kan niet worden ingezet.

Naast de lopende ontruiming van het ziekenhuis wordt de evacuatie van het centrum van Venlo voorbereid. In Venlo doen zich twee dijk-gerelateerde calamiteiten voor.

Hulptroepen moeten een nooddijk bouwen, een lekkende dijk herstellen en noodreparaties uitvoeren.

2690 m³

15 APRIL: 08.00 UUR

VIJFDE OFFICIËLE
HOOGWATER-
BERICHTGEVING

2900 m³

15 APRIL: 14.00 UUR

ZESDE OFFICIËLE
HOOGWATER-
BERICHTGEVING

Ontruiming ziekenhuis

Als gevolg van wateroverlast en het uitvallen van een pomp werd het noodzakelijk om het VieCuri Medisch Centrum te evacueren. Ruim veertig patiënten met verschillende ziektebeelden werden door de geneeskundige compagnie van Defensie overgebracht naar een noodhospitaal. Hierbij werd ook de nieuwe boxer-ambulance, een pantserwielvoertuig, ingezet. Voor het ziekenhuis was dit een goede test met betrekking tot de overdracht van patiënten en of het opgestelde evacuatieplan goed werd uitgevoerd. Gelijktijdig hielden studenten van de Fontys Hogeschool een eigen ontruimingsoefening, waarbij de geneeskundige eenheid ondersteuning leverde.

BOUW NOODDIJK

Het Waterschap Peel en Maasvallei was al begonnen met noodreparaties van de dijk bij het ziekenhuis. Maar later op de dag werd de dijk steeds minder stabiel en met ondersteuning van het geniebataljon werd hier een nooddijk gebouwd met driehonderd bigbags. In de middag ontstonden in het centrum van Venlo ook problemen met de dijk. Het Waterschap en Defensie brachten gezamenlijk noodreparaties, ook wel krammatten genoemd, aan om het lekken van de dijk tegen te gaan.

In een vroeg stadium al geslaagd

Waterkracht was al geslaagd voordat de oefening begon, vindt kolonel Joost Doense. 'De goede samenwerking in de voorbereiding op de oefening was een succesverhaal.'

Een succesverhaal met een belangrijke rol voor Defensie.

Ze waren prominent aanwezig in Waterkracht, de 250 mannen en vrouwen van 13 Lichte Brigade uit Oirschot en van andere onderdelen van landmacht en marine. Ze waren bij evacuaties en reddingsoperaties, vervoerden demontabele kades en zandzakken, zetten een heel computernetwerk op, draaiden prominent mee met de oefenleiding en in het commandocentrum en voorzagen ook nog eens alle deelnemers van voedsel en drinken. De rol van Defensie in de jarenlange voorbereiding van de oefening was minstens zo belangrijk, vindt kolonel Joost Doense, die de leiding had over de militairen. 'Bij Defensie hebben we nou eenmaal heel veel ervaring met oefeningen opzetten en regisseren. We hebben de beschikking over moderne systemen én ervaren mensen om complexe oefeningen met allerlei scenario's te bedenken.' Tot enkele jaren geleden ging het vooral om interne oefeningen.

“*Samenwerken
gaat niet vanzelf*”

NIET VANZELF

Tijdens de oefening kwam het erop aan om samen te werken met civiele partijen – en dat gaat niet vanzelf. ‘Binnen de kazerne hebben we onze eigen spelregels, onze eigen cultuur. Daarbuiten moet je dus wennen en aanpassen, maar dat geldt omgekeerd natuurlijk net zo goed voor de niet-militairen. Toch denk ik dat het goed is gelukt om in de aanloop naar de oefening die culturen bij elkaar te brengen.’ Doense geeft een voorbeeld. Tijdens de oefening keken militairen nog wel eens vreemd op als collega’s van andere partijen naar huis gingen als de werkdag erop zat. ‘Bij ons gaan we bij oefeningen door tot het werk af is. Maar pas op: dat is geen verwijt. Het is net zo goed aan ons om ons in te leven in de ander. Die mentale component van de oefening is voor ons ook heel belangrijk geweest.’

NOORD-LIMBURG

Hoewel 13 Lichte Brigade haar strepen heeft verdiend in landen als Afghanistan en Mali was de hoogwateroefening in Noord-Limburg meer dan een leuk tussendoortje. Doense: ‘Vergeet niet dat ondersteuning van nationale overheden een van onze hoofdtaken is. Alleen kreeg dat onderwerp lange tijd niet de aandacht die het moest krijgen. Mensen kennen ons wel van de hulpverlening met zandzakken en van brandbestrijding in de natuur, maar we hebben specialistische kwaliteiten met een veel hoger rendement, zoals op hoog niveau oefenen. Met een oefening als Waterkracht hebben we veel ervaring opgedaan in het samenwerken met civiele partijen. Nu weten zij waarvoor we beschikbaar zijn en we hebben er zelf ook veel van geleerd. ‘Ik denk overigens dat de samenwerking tussen Defensie en de civiele autoriteiten in het zuiden van Nederland al vergevorderd is. Het zuiden is van oudsher een militaire regio met veel kazernes, net als de Veluwe. Mannen als Toine Gresel en Antoin Scholten staan ook heel positief ten opzichte van Defensie. Die vinden ons een prima apparaat, zien kansen en mogelijkheden. Dat helpt.’

**JOOST
DOENSE**

*plaatsvervangend
commandant
13 Lichte Brigade*

reacties

**TON HEERSCHOP,
CRISISCOÖRDINATOR
VIECURI MEDISCH
CENTRUM**

*“ In de hele regio beschikken we over veertien ambulances, met elk plaats voor één patiënt. Terwijl we in een ambulance van Defensie wel twee tot zes patiënten tegelijk konden vervoeren, afhankelijk van of de patiënten liggen of zitten.’
‘We zijn helemaal niet bekend met “strepen” en logo’s van Defensie. Wie is wie en wie doet wat? Dat was in het begin best even zoeken. ”*

**CINDY SCHOLTZ
VAN VIECURI
MEDISCH
CENTRUM**

“ *In het begin was het even zoeken naar een goede, maar snelle manier om onze patiënten aan de militairen over te dragen. Maar na zo'n tien overdrachten raakten we op elkaar ingespeeld en verliep het al soepel. ”*

**WIM VAN DOORN
SERGEANT
(13 GENEESKUNDIGE
COMPAGNIE)**

“ *Normaal vervoeren we alleen gewonde militairen. Deze mensen waren al geopereerd en stabiel. ”*

**BAS BEKKERS
SERGEANT MAJOR
(13 GENEESKUNDIGE
COMPAGNIE)**

“ *Het ziekenhuis gaf ons de adressen van de noodopvanglocaties. Maar wij werken met coördinaten. Daarop is ook ons navigatiesysteem afgestemd. Het was dus even improviseren. ”*

oefendag

DONDERDAG 16 APRIL

De kracht van oefenen

INGRIJPEND BESLUIT EVACUATIE BINNENSTAD

Door een combinatie van het hoge water en de verzwakte dijk dient de binnenstad van Venlo geëvacueerd te worden. Ongeveer 300 mensen worden geëvacueerd en vervoerd naar een opvanglocatie. Door deelname van verschillende acteurs en lotusslachtoffers wordt een zo realistisch mogelijke oefensituatie nagespeeld. Daarnaast krijgen inwoners op deze manier de gelegenheid om mee te doen in de oefening en zélf te ervaren hoe het is om tijdens een hoogwatersituatie geëvacueerd te worden, maar ook om zo hun zelfredzaamheid te stimuleren.

Tegelijkertijd rijdt een auto tegen een bigbag, waardoor er water de stad in stroomt, en komt er een melding binnen van een ondergelopen camping. Het Operationeel Team en het Beleidsteam overwegen keuzes ten aanzien van het nazorgtraject.

2915 m³

16 APRIL: 08.00 UUR
ZEVENDE OFFICIËLE
HOOGWATER-
BERICHTGEVING

2835 m³

16 APRIL: 14.00 UUR
ACHTSTE OFFICIËLE
HOOGWATER-
BERICHTGEVING

Evacuatie

bewoners binnenstad

OEFENSCENARIO AUTO OP BIGBAG

In het centrum van Venlo reed een auto door een afzetting en botste hierbij tegen een zogenoemde bigbag. Deze bigbag hield het water in een waterput tegen, waardoor een waterlekkage ontstond. Collega's van de brandweer kenden hier een dubbele taak: de slachtoffers uit de auto bevrijden en het lek bij de waterput repareren.

Bij het centrale verzamelpunt Keulse Poort verzamelden zich driehonderd mensen voor evacuatie. Van hieruit werd iedereen door vrachtauto's van Defensie en bussen van Veolia vervoerd naar twee opvanglocaties. Binnen het opvangcentrum de Witte Kerk verzorgde het Rode Kruis de opvang van de evacuees; bij de andere locatie gebeurde dit door het 200 Bevoorradsings- en Transportbataljon van Defensie. Binnen de opvanglocaties coördineerde de GGD Limburg-Noord de psychosociale opvang. Evacuees werden geregistreerd, verzorgd en voorzien van onderdak.

De opvanglocaties werden bezocht door de bestuurders van de organiserende partijen. Zo kregen zij een goed beeld van de manier waarop de evacuees werden opgevangen en werden hun ervaringen één op één gedeeld.

Oefenscenario camping

In Venlo-Zuid liep als gevolg van het hoge water een mini-camping onder water. Caravans dreven rond in het hoogstaande water. Uit angst zocht een aantal campinggasten hun heil op hoger gelegen delen. Met behulp van rubberboten redde de brandweer de campinggasten die zich boven op hun caravans bevonden. Enkele onderkoelde slachtoffers werden met een ambulance afgevoerd naar het dichtstbijzijnde ziekenhuis.

*Een oefening zonder
leerpunten is een
waardeloze oefening*

*Manon Pelzer, portefeuillehouder hoogwater
Veiligheidsregio Limburg-Noord en burgemeester van
Bergen, is zeer te spreken over de samenwerking tussen de
vijftien gemeenten. Maar ze richt haar blik ook vooruit.
‘Waterkracht mag niet slechts een momentopname zijn.’*

Mensen die langs de Maas wonen, zijn gewend met hoogwater te leven. In 1993 en 1995 stond de Maas in Bergen tot op de Rijksweg. De rivier is een onderdeel van ons dagelijks leven, al generaties lang zijn mensen gewend met overstromingen te leven. Het voordeel daarvan is dat ze nuchter zijn en van een beetje hoogwater niet schrikken. Een gevaar is dat ze soms nauwelijks tot evacueren te bewegen zijn. Als een boer met zijn koeien zegt: ‘Ik blijf zit-

ten’, dan sta je als overheid machteloos. Voor mij is het belangrijk te weten wanneer en hoe ik mensen nut en noodzaak van een evacuatie persoonlijk kan duidelijk maken. Daarbij hielp Waterkracht. Op de woensdag van de oefening zaten er mensen ergens op een dak, die zeiden: ‘Waren we toch maar geëvacueerd, want het water komt hoger dan we dachten.’ Zulke ervaringen helpen mij om als de nood aan de man is onze inwoners persoonlijk te overtuigen.’

MANON PELZER

*portefeuillehouder hoogwater
Veiligheidsregio Limburg-Noord
en burgemeester van Bergen*

MENENS

'De voorbereiding op Waterkracht begon voor mij als portefeuillehouder met het geven van de opdracht om het regionale rampenbestrijdingsplan te actualiseren. Ook vroeg ik de vijftien gemeenten hun gemeentelijk rampenplan af te stemmen op het regionaal plan. Zelf begonnen we hier in Bergen in oktober 2014 met de voorbereidingen. Zo moest iedereen de opleiding Rampenbestrijding van de Veiligheidsregio Limburg-Noord hebben gedaan, om goed geschoold aan de start te verschijnen.'

'Ik was tijdens de oefening zeer te spreken over de samenwerking tussen de vijftien gemeenten in onze regio. We keken nadrukkelijk naar hoe we informatie aan elkaar overdragen en besluiten vastleggen. Daarvoor was het goed dat zo veel partijen deelnamen. Want als het menens wordt, dan heb je al die mensen en organisaties nodig. Om zo veel mogelijk mensen zo snel mogelijk in veiligheid te brengen, beslis je altijd samen over mensen en middelen.'

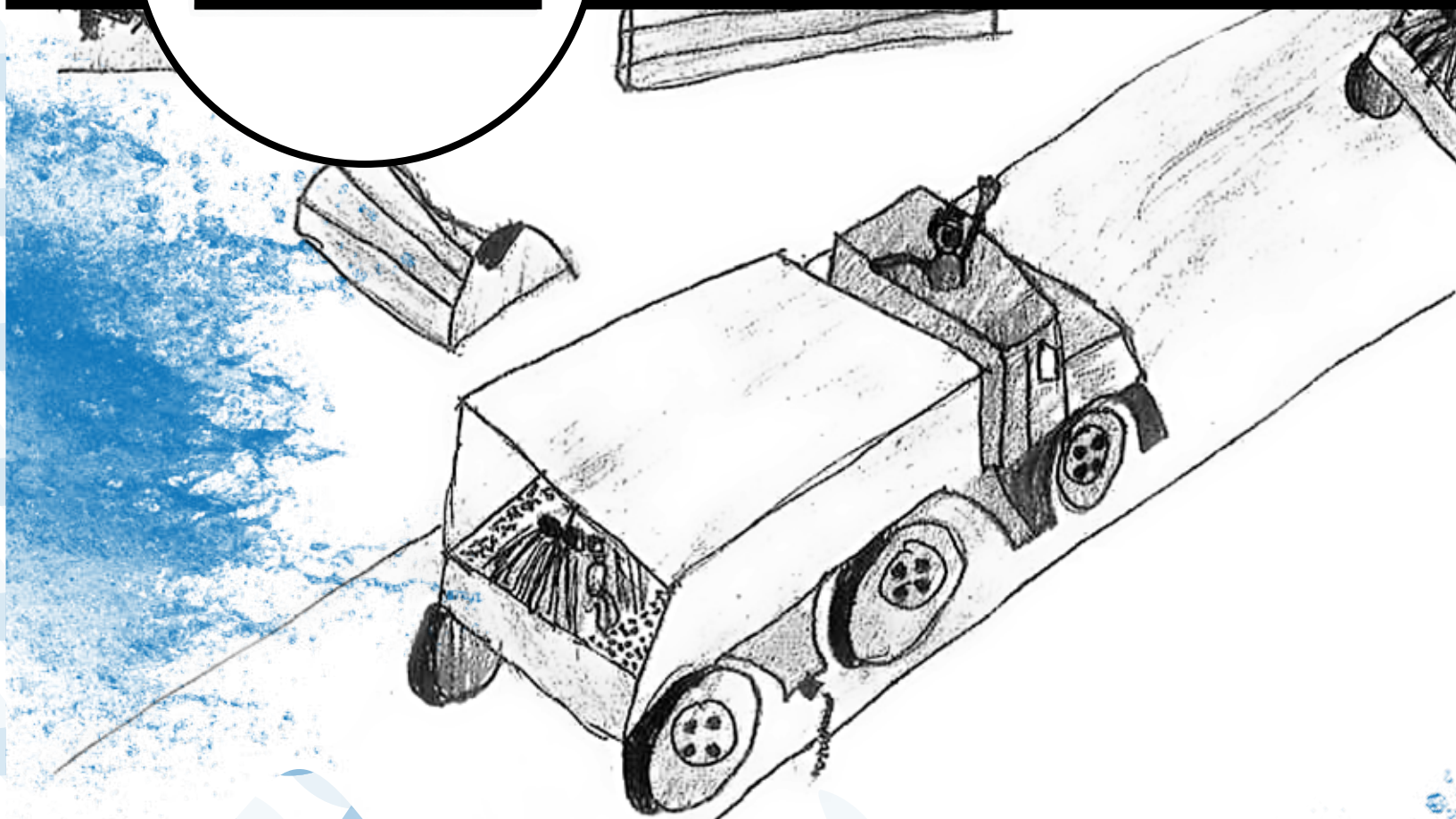
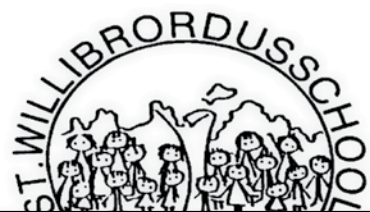
KWETSBARE PUNTEN

'Waterkracht hielp ons ook om de kwetsbare punten in de samenwerking te vinden. Zo hingen in het lokaal waar ik aanwezig was drie grote tv-schermen. Daarvan werd er één gebruikt om een kaartje te projecteren, de andere schermen stonden op zwart.'

“Ervaringen helpen mij inwoners te overtuigen”

Het was handig geweest als daar steeds de besluiten van het Operationele Team waren getoond. Nu werden die mondeling overgebracht, en dat vergrootte de kans op misverstanden. Weer wat geleerd! Zo hoort het, want een oefening zonder leerpunten is een waardeloze oefening.

'Nu is het zaak de uitkomsten te borgen. Daarvoor is het belangrijk om het niveau van geoefendheid vast te houden. Oefenen mag geen momentopname zijn. Het is dé manier om de sterkte van onze samenwerking te testen. En het is dé manier om te zorgen dat elke organisatie in de keten en elk lid van de betrokken organisaties over de noodzakelijke vaardigheden beschikt om zijn of haar rol goed in te vullen. Het borgen van Waterkracht doen we dus door te leren van deze oefening en vervolgens weer te oefenen.'

Waterkracht van Femke en Anouk

Wij zijn met groep 8 op 16 april 2015 naar de Witte Kerk in Venlo Noord geweest. We werden met een militair busje geëvacueerd. We wisten niet waar we naar toe gingen, maar het was wel allemaal een oefening. We kwamen dus aan bij een tentenkamp. We moesten ons daar inschrijven dat ze wisten wie er dan allemaal was en welke tijd ze er aankwamen en weggingen.

Toen we binnen waren kregen we wat te eten en te drinken. Er stonden tenten en daar mochten we in kijken, er waren bijvoorbeeld tenten waar je in kon douchen, en tenten waar je in kon eten.

Er waren ook mensen die net alsof deden dat ze ruzie maakten, ze speelden toneel. We mochten daar ook nog rond spelen, er waren kinderen die politie en boefje speelden, de rest had gevoetbald tegen oudere kinderen die er ook waren. Ze scoorden eerst en meteen daarna scoorden wij ook nog een keer.

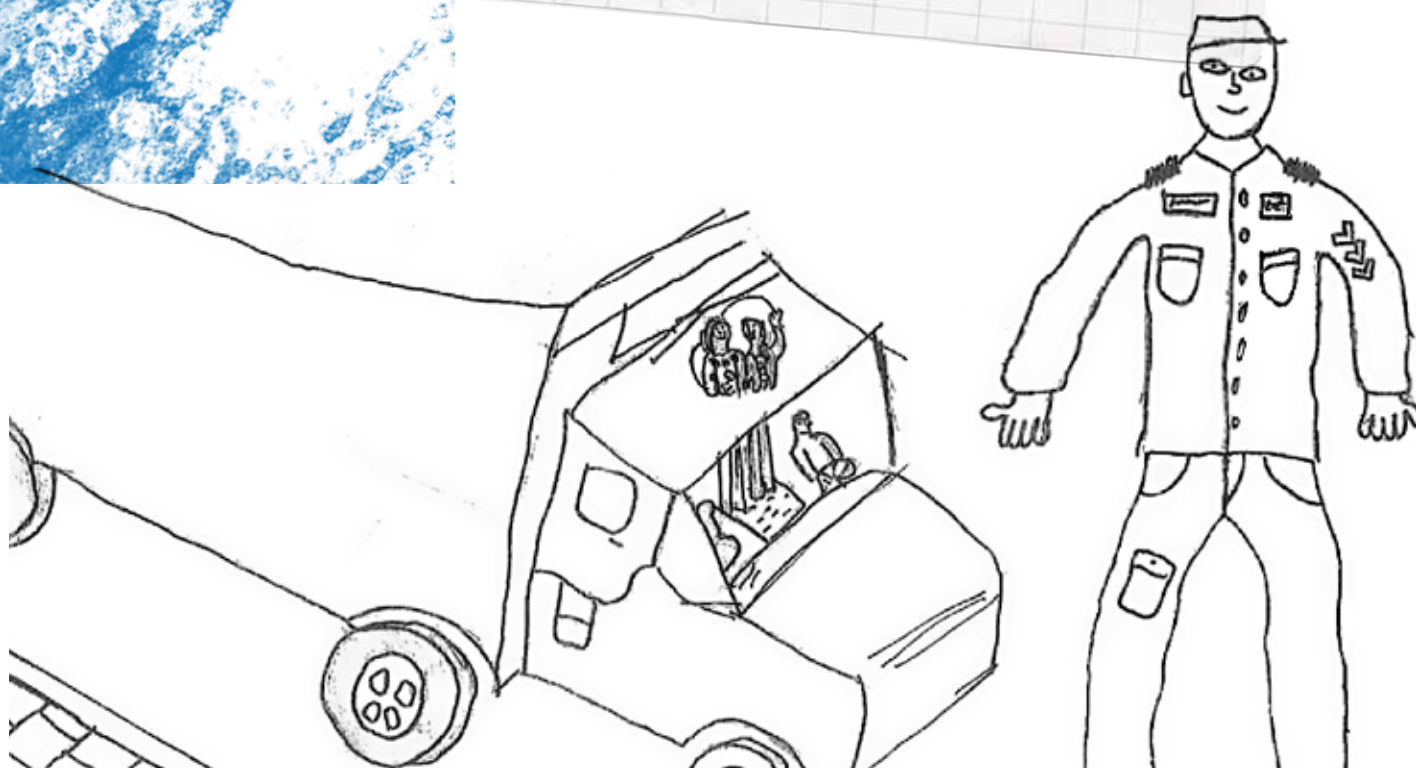
Daarna moesten we gaan. We vonden het allemaal wel jammer. We gingen weer terug naar school, ook weer in de militaire bus. En toen we weer op school waren hadden we nog even een foto gemaakt voor de militaire bus. Toen gingen we naar binnen, we gingen weer verder met leren 😊. Het was een hele leuk middag!

Gedicht

van *Floor & Kari*

Wij zaten op school net als gewoon,
We werden opgehaald door een persoon.
We gingen in een militaire wagen,
Daar kunnen we dus niet over klagen.
De militaire wagen had het nummer 13,
We vonden hem er wel cool uitzien.
Het was een leuke reis,
Deze wagen was groen niet grijs.
We werden opgevangen door mensen in militaire kleren,
Daarna moesten we ons registreren.
We kwamen in een soort kamp terecht,
De wic en de douches waren ook best slecht.
We gingen eten pakken,
En wat je niet op kon gooide je in plastic zakken.
Er waren ook ruzies tussen de mensen in het kamp,
Ook als voorbereiding op een echte ramp.
Gelukkig was alles nep,
In de wagen daarna zongen we ook nog een rap.

**MARION VULLINGS,
KERNLID PSYCHOSOCIALE
HULPVERLENING GGD
LIMBURG-NOORD**

“ Het is belangrijk dat slachtoffers op één locatie blijven en niet op twee plekken, zoals in deze oefensituatie: het tentenkamp en de Witte Kerk. Het risico is dan aanwezig dat verwarde mensen weggaan. Voor mensen die overgevoelig zijn voor prikkels zou een aparte ruimte rustgevender zijn, waar bijvoorbeeld geen eten geserveerd wordt. ”

**JORIS HEIJDT, DEELTIJD
STUDENT INTEGRALE
VEILIGHEIDSKUNDE**

“ Vanuit mijn studie ervoer ik nu waar theorie en praktijk elkaar raken. De hulpdiensten ter plaatse gingen serieus om met bijzondere situaties en verwarde personen. Dit straalde vertrouwen uit naar alle aanwezigen. Het was lastig om dit soort calamiteiten realistisch te simuleren, maar het helpt zeker om de bottlenecks in de processen te vinden die je oefent. Maar uiteindelijk weet je nooit helemaal zeker wat je nog niet weet. ”

**HENK GIEBELS,
LEIDER KERNTAAM
PSYCHOSOCIALE
OPVANG GGD
LIMBURG-NOORD**

“ De taakverdeling tussen de medewerkers van de gemeente, het Rode Kruis en de psychosociale hulpverlening verliep soepel. De verschillende partijen vonden elkaar snel. Doordat veel expertises aanwezig waren, kon extra zorg op maat worden geboden en dat is perfect. ”

**DIANA DER KINDEREN,
MEDEWERKER VAN DE
GHOR (GENEESKUNDIGE
HULPVERLENINGS-
ORGANISATIE IN DE REGIO),
TIJDENS DE OEFENING
INWONER VAN VENLO**

“ Het was groots opgezet en levensecht; als er een groep met kinderen binnenkwam, ontstond er ineens een andere dynamiek. Daar konden de hulpverleners goed mee omgaan. Een minpunt vond ik de beperkte tussentijdse informatievoorziening. En o ja, de medewerkers spraken iedereen in het dialect aan. Dat vond ik persoonlijk niet correct. ”

**STEN GEERTMAN,
MEDEWERKER VAN DE GHOR,
TIJDENS DE OEFENING
INWONER VAN VENLO**

“ Je wist niet waar je aan toe was en wat de feitelijke situatie van de ramp was. Als ik hier in het echt had gezeten, dan was ik toch behoorlijk geïrriteerd geraakt doordat het te lang duurde voordat je meer informatie krijgt. Het was goed dat acteurs de opdracht kregen zich hierover ter plekke kwaad te maken. ”

**JAC TIJSSSEN,
LOTUSSLACHTOFFER**

“ Ik vond de opvang prima geregeld. Mensen die echt de weg kwijt zijn, zoals mijn Lotusbroer met een oorlogsverleden, werden professioneel begeleid. Toen een evacuë in de bus een astma-aanval kreeg, viel het mij op dat er geen hulpverlener in de bus aanwezig was. Dat zou ik voor een volgende keer adviseren. ”

KOERT VAN DEN HEUVEL

uitbater van Restaurant De Werf

Het is geen vloedgolf

ALS UITBATER VAN RESTAURANT DE WERF, GELEGEN AAN DE MAASKADE, MOCHT KOERT VAN DEN HEUVEL AL IN ZIJN EERSTE JAAR (2011) KENNISMAKEN MET HET WASSENDE WATER. 'IK WIST TOEN IK HIER BEGON DAT DIT KON GEBEUREN.'

HOUTEN SCHOTTEN

Van den Heuvel benadrukt dat er natuurlijk geen vloedgolf kan komen. 'Mocht het water hoger dan 15 meter komen en over mijn rand stromen, dan kijk ik op de apps van Rijkswaterstaat wat de voorspellingen zijn. Ik heb dan nog tijd genoeg om de schotten voor de zaak te plaatsen.'

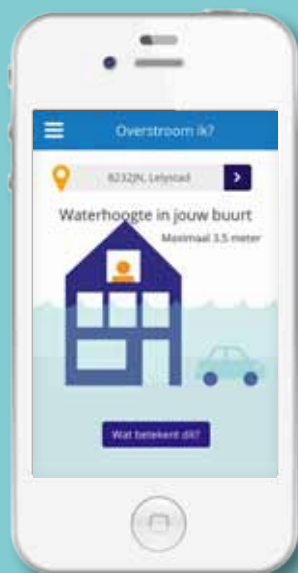
DEMONSTRATIES

Op de derde oefendag waren demonstraties van reddingsoperaties in de jachthaven te zien. 'Ik was tijdelijk niet bereikbaar voor leveranciers, maar dat was geen punt. Ik ben er voorstander van dat dit prachtige stukje Venlo met verschillende activiteiten op de kaart wordt gezet. En of het nu aan het mooie weer lag of aan de hoogwatermarkt en de demonstraties; het terras zat bomvol.'

De kracht van burgers

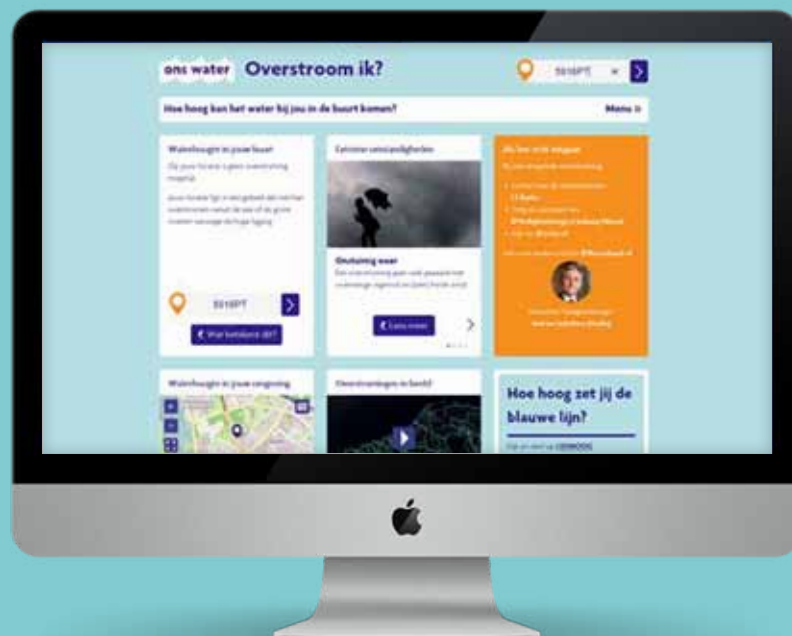
Met de oefening Waterkracht maakten we inwoners en bedrijven in de Veiligheidsregio Limburg-Noord bewust van de risico's die een hoogwatersituatie met zich kan meebrengen, ondanks alle veiligheidsmaatregelen. Werd vroeger wel eens de indruk gewekt dat je als inwoner altijd wel gered zou worden, tegenwoordig wordt die garantie niet gegeven. Daarom is het belangrijk dat iedereen beseft dat er risico's zijn. Daar begint het mee, met het besef dat veiligheid betrekkelijk is en dat je jezelf op calamiteiten kunt voorbereiden.

ons water Overstrom ik?

OVERSTROOMIK.NL

De website www.overstroomik.nl en de app 'overstroomik?' geven op postcodeniveau de maximale waterhoogte als gevolg van een (grote) overstroming weer. Ook bieden ze een (algemeen) handelingsperspectief over wat je zelf kunt doen bij een (grote) overstroming. Zo kan iedereen voor zijn eigen situatie kijken of de kelder, huiskamer of zelfs slaapkamer onderloopt als waterkeringen het begeven. Overstroomik.nl is een landelijke campagne. Tijdens de oefening Waterkracht is regionaal veel aandacht gegeven aan deze campagne. Dit was terug te zien in de paginabezoeken. Deze waren duidelijk hoger dan 'normaal'.

TIJS VAN LIESHOUT

**ALGEMEEN
DIRECTEUR
VEILIGHEIDSREGIO
LIMBURG-NOORD**

Hoe communiceer je met inwoners en bedrijven rondom een ramp?

Een vraag voor Tijs van Lieshout, algemeen directeur Veiligheidsregio Limburg-Noord. Zijn antwoord is een monoloog over zelfredzaamheid, handelingsperspectief en over samenwerking die niet slechts met de mond beleden wordt.

Risicocommunicatie

nieuwe stijl

Tijs van Lieshout: 'Vijftien jaar geleden was onveiligheid nog het probleem van de overheid. De overheid was zowel schild als warme deken. Ik werkte in Rivierenland toen daar in 1993 en 1995 overstromingen dreigden. We maakten grootse plannen om 200.000 mensen te evacueren. "We hebben vijfduizend bussen nodig!" Inmiddels weten we dat 95 procent van de mensen op eigen houtje een veilig heenkomen zoekt. Ze bellen familie op en gaan daar een tijdje logeren. Mensen zijn grotendeels zelfredzaam.'

GROTE GEVOLGEN

'Dit besef heeft gevolgen voor onze risicocommunicatie richting onze inwoners en bedrijven. We moeten ten eerste heel goed communiceren dat we als overheid alles doen om rampen te voorkomen. Daarnaast maken we duidelijk dat absolute veiligheid niet bestaat. Vervolgens stimuleren we de zelfredzaamheid van mensen en communiceren we dat we de burger dus nodig hebben. "Blijf niet zitten waar je zit bij hoogwater." Risicocommunicatie is sterk gericht op het zogenoemde 'handelingsperspectief' van mensen: wat moet je doen als burger en als bedrijf wanneer de nood aan de man is?'

MODERNE AANPAK

'Steeds vaker gebruiken we moderne middelen. Een mooi voorbeeld van risicocommunicatie is de app 'overstroomik?'. Aan de hand van je postcode kun je zien wat er met jouw huis eventueel gebeurt bij hoogwater. En het handelingsperspectief staat er ook bij. Zo maken we mensen bewust van veiligheid in hun eigen omgeving. Want dat werkt het beste: mensen duidelijk maken wat onveiligheid en hoogwater voor hen betekent, op hun plek, in hun situatie, en wat ze dan zelf kunnen doen. Dat is de moderne aanpak.'

“*Mensen zijn grotendeels zelfredzaam*”

ZICHTBAAR

'Als spil in de rampenoefening Waterkracht leverden wij de projectleider, we deden veel in de voorbereiding en stelden gebouwen ter beschikking. En dat alles deden we in samenwerking met de rest. Ik zie heel wat oefeningen waarin partijen samenwerking met de mond belijden. Het unieke van Waterkracht was dat in de voorbereiding, de uitvoering én de nazorg alles gezamenlijk werd gedaan door gemeenten, het Waterschap Peel en Maasvallei, Rijkswaterstaat, Defensie en wij als Veiligheidsregio Limburg-Noord. Het is leuk om daarin de spil te zijn geweest, want dat maakt je zichtbaar in de risicocommunicatie.'

Demonstraties

en hoogwatermarkt

PARALLEL AAN DE OEFENING WATERKRACHT VONDEN OP WOENSDAG 15 APRIL IN DE PASSANTENHAVEN VAN VENLO DEMONSTRATIES EN EEN HOOGWATERMARKT PLAATS.

DEELNEMERS AAN DE OEFENING DEMONSTREERDEN HUN INSPANNINGEN OP HET GEBIED VAN HOOGWATER. GEÏNTERESSEERDE BEZOEKERS UIT VENLO EN OMGEVING WAREN UITGENODIGD EN OOK DE MEDIA WERD EEN KIJKJE GEGEVEN IN DE OEFENING.

LIMBURG-NOORD OEFENT HOOGWATER!

13 T/M 16
APRIL ↙

Ruim 20 partijen
oefenen in Venlo dat
het water stijgt en
de Maas overstroomt

WOENSDAG
15 APRIL
12.30 - 17.00
PASSANTENHAVEN
VENLO

Kom kijken
in Venlo ↓

Grote hoogwatermarkt rondom de stadshaven in het centrum van Venlo, met om 13.00 en 15.00 uur een grootse demonstratie waarbij hulpdiensten mensen uit woningen redden die tot de dakrand in het water staan.

Hoe hoog komt het water bij u in de buurt?

Check het op de website
of scan de QR code →

WATERKRACHT

gezamenlijke hoogwateroefening 2015

OVERSTROOMIK.NL

Bestuurlijk bezoekersprogramma

BESTUURDERS EN RELATIES VAN DE DEELNEMENDE PARTIJEN NAMEN DEEL AAN HET BEZOEKERSPROGRAMMA IN THEATER DE MAASPOORT. DAGVOORZITTER ROBERT BOUTEN NAM DE DEELNEMERS MEE IN EEN AFWISSELEND PROGRAMMA: ENKELE INLEIDINGEN, EEN FILM, EEN TOELICHTING VAN DE DELTACOMMISSARIS OP DE DELTABESLISSINGEN, EEN REALISTISCHE BRIEFING EN EEN RONDETAfelGESPREK: ALLEMAAL IN HET TEKEN VAN (HOOG)WATER.

Deltacommissaris Wim Kuijken

‘Sinds 2010 werken we met het Deltaprogramma hard aan het voorkomen van overstromingen, ook op langere termijn. Maar mocht het toch misgaan, dan moeten we goed voorbereid zijn. Een oefening als Waterkracht was van onschatbare waarde. We moeten zorgen dat de rampenbeheersing op orde is. Tijdig evacueren en mensen een handelingsperspectief geven staan daarin centraal.’

 Deltacommissaris @deltacommissaris · 15 apr
Stroomopwaarts naar @gemeentevenio @peelmaasvallei voor keynote speech #oefening en markt #waterkracht. Prima initiatief @vr_in & partners.

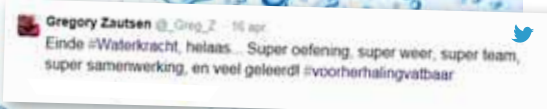

Dit was Waterkracht

PARTNERS

De voorbereiding en uitvoering van de oefening was in handen van diverse (crisis)partners:

- Waterschap Peel en Maasvallei
- Ministerie van Defensie
- Rijkswaterstaat Zuid-Nederland
- Veiligheidsregio Limburg-Noord (Brandweer, GHOR, GGD)
- Gemeenten Veiligheidsregio Limburg-Noord
- Provincie Limburg
- VieCuri Medisch Centrum
- Politie eenheid Limburg
- Ambulancezorg Limburg-Noord
- Openbaar Ministerie
- Rode Kruis
- Technisches Hilfswerk (THW)
- Reddingsbrigade
- Fontys Hogescholen
- Enexis
- Veolia Transport
- Waterscouting Venlo
- Floodproof Holland

Ministerie van Defensie

Waterschap
Peel en Maasvallei

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

provincie limburg

Opdrachtgever

Veiligheidsregio Limburg-Noord

Hoofdredacteur

Veiligheidsregio Limburg-Noord,
Maartje Heymann
Nijmeegseweg 42
Postbus 11
5900 AA Venlo
+31 (0)88 11 90 000
info@vrln.nl
www.vrln.nl

Eindredactie

Novia communicatie
Sterke Tekst

Teksten en interviews

Artz Tekstwerk
Mediacentrum Defensie
Novia communicatie
Patrick van 't Hooft-
tekst & journalistiek
Sterke Tekst
Veiligheidsregio Limburg-Noord

Fotografie

13 Lichte Brigade,
Sld1 De Penning
Crisis-training.nl
Gemeente Venlo,
Ton Desar
Abeling Photography,
Johannes Abeling
KLIK Photography,
Guido van Herten
Rijkswaterstaat Zuid-Nederland,
Math Vedder
Veiligheidsregio Limburg-Noord
Waterschap Peel en Maasvallei

Vormgeving en opmaak

Studio Spinazie

Drukwerk

Ars Printmedia

Oplage

500 stuks

DIT MAGAZINE IS TEVENS DIGITAAL BESCHIKBAAR OP WWW.WATERKRACHT-ONLINE.NL

COLOFON

WATERKRACHT

